2024/1203

30.4.2024.

DIREKTIVA (EU) 2024/1203 EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

od 11. travnja 2024.

o zaštiti okoliša putem kaznenog prava i zamjeni direktiva 2008/99/EZ i 2009/123/EZ

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 83. stavak 2.,

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

nakon prosljeđivanja nacrta zakonodavnog akta nacionalnim parlamentima,

uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora [1],

u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom [2],

budući da:

(1) U skladu s člankom 3. stavkom 3. Ugovora o Europskoj uniji (UEU) i člankom 191. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU), Unija radi na tome da osigura visoku razinu zaštite i poboljšanja kvalitete okoliša. Okoliš bi trebao biti zaštićen u širem smislu, kako proizlazi iz članka 3. stavka 3. UEU-a i članka 191. UFEU-a, obuhvaćajući sve prirodne resurse, uključujući zrak, vodu, tlo, ekosustave, među ostalim i usluge i funkcije ekosustava, te divlju faunu i floru, uključujući staništa, kao i usluge koje pružaju prirodni resursi.

(2) U skladu s člankom 191. stavkom 2. UFEU-a politika Unije u području okoliša usmjerena je prema postizanju visokog stupnja zaštite, uzimajući u obzir različitost prilika u različitim regijama Unije. Ta se politika temelji na načelu opreznosti te na načelu preventivnog djelovanja, načelu da se šteta nanesena okolišu popravlja ponajprije na samom izvoru te na načelu da onečišćivač plaća. S obzirom na to da kaznena djela protiv okoliša utječu i na temeljna prava, borba protiv kaznenih djela protiv okoliša na razini Unije ključna je za osiguravanje zaštite tih prava.

(3) Porast broja kaznenih djela protiv okoliša i njihovih učinaka, kojim se narušava učinkovitost prava Unije u području okoliša, kontinuirano izaziva zabrinutost u Uniji. Ta se kaznena djela sve više šire izvan granica država članica u kojima su počinjena. Takva kaznena djela predstavljaju prijetnju za okoliš te je stoga potrebno reagirati na odgovarajući i djelotvoran način, što često iziskuje djelotvornu prekograničnu suradnju.

(4) Postojeća pravila o sankcijama na temelju Direktive 2008/99/EZ Europskog parlamenta i Vijeća [3] i sektorskog prava Unije u području okoliša nisu bila dovoljna da se postigne usklađenost s pravom Unije u pogledu zaštite okoliša. Takva bi se usklađenost trebala ojačati postojanjem učinkovitih, proporcionalnih i odvraćajućih kaznenih sankcija koje odgovaraju težini kaznenog djela i kojima se može iskazati jača društvena osuda u odnosu na primjenu upravnih sankcija. Komplementarnost kaznenog i upravnog prava ključna je za sprečavanje nezakonitog postupanja koje šteti okolišu i odvraćanje od takvog postupanja.

[1] SL C 290, 29.7.2022., str. 143.
[2] Stajalište Europskog parlamenta od 27. veljače 2024. (još nije objavljeno u Službenom listu) i odluka Vijeća od 26. ožujka 2024.
[3] Direktiva 2008/99/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 19. studenoga 2008. o zaštiti okoliša putem kaznenog prava (SL L 328, 6.12.2008., str. 28.).

(5) Trebalo bi revidirati popis kaznenih djela protiv okoliša iz Direktive 2008/99/EZ i dodati dodatna kaznena djela na temelju najtežih kršenja prava Unije u području okoliša. Sankcije bi trebalo postrožiti kako bi se pojačao njihov odvraćajući učinak te bi trebalo poboljšati djelotvornost otkrivanja, istrage i kaznenog progona kaznenih djela protiv okoliša te donošenja presuda u tim postupcima.

(6) Države članice trebale bi kriminalizirati određena nezakonita postupanja, osigurati veću preciznost u pogledu definicija relevantnih kaznenih djela i uskladiti vrste i razine sankcija.

(7) Neispunjenje pravne dužnosti djelovanja može imati isti negativan učinak na okoliš i zdravlje ljudi kao i aktivno postupanje. Stoga bi definicija kaznenih djela u ovoj Direktivi trebala obuhvaćati i činjenje i nečinjenje, ako je primjenjivo.

(8) Države članice u svojem bi nacionalnom pravu trebale predvidjeti kaznene sankcije za teška kršenja prava Unije o zaštiti okoliša. U okviru zajedničke ribarstvene politike pravom Unije predviđa se sveobuhvatan skup pravila za kontrolu i izvršavanje u skladu s uredbama Vijeća (EZ) br. 1224/2009 ([4]) i (EZ) br. 1005/2008 ([5]) u slučaju teških prekršaja, uključujući one kojima se nanosi šteta morskom okolišu. U okviru tog skupa pravila države članice mogu odabrati upotrebu upravnopravnih ili kaznenopravnih sankcija, ili i jednih i drugih. U skladu s komunikacijom Komisije od 11. prosinca 2019. naslovljenom „Europski zeleni plan” i onom od 20. svibnja 2020. naslovljenom „Strategija EU-a za bioraznolikost do 2030. Vraćanje prirode u naše živote”, određena namjerna nezakonita postupanja obuhvaćena Uredbom (EZ) br. 1224/2009 i Uredbom (EZ) br. 1005/2008 trebala bi se utvrditi kao kaznena djela.

(9) Da bi predstavljalo kazneno djelo protiv okoliša u skladu s ovom Direktivom, postupanje bi trebalo biti nezakonito. Da bi postupanje bilo nezakonito, njime bi se trebalo kršiti pravo Unije kojim se doprinosi ostvarivanju jednog od ciljeva politike Unije u području okoliša kako je utvrđeno u članku 191. stavku 1. UFEU-a, bez obzira na pravnu osnovu takvog prava Unije, koja bi mogla uključivati, na primjer, članak 91., 114., 168. ili 192. UFEU-a, ili bi se njime trebalo kršiti zakone ili druge propise države članice, ili odluke koje je donijelo nadležno tijelo države članice, kojima se provodi takvo pravo Unije. Ovom bi Direktivom trebalo specificirati koje nezakonito postupanje može predstavljati kazneno djelo i, prema potrebi, odrediti kvantitativni ili kvalitativni prag koji je potreban da bi takvo postupanje predstavljalo kazneno djelo. Takvo bi postupanje trebalo predstavljati kazneno djelo ako je namjerno i, u određenim slučajevima, također ako je počinjeno barem iz krajnje nepažnje. Posebno, nezakonito postupanje koje uzrokuje smrt ili ozbiljnu ozljedu osoba, znatnu štetu ili veliku opasnost od znatne štete za okoliš ili se na drugi način smatra posebno štetnim za okoliš trebalo bi također predstavljati kazneno djelo ako je počinjeno barem iz krajnje nepažnje. Države članice mogu donijeti ili zadržati stroža pravila u području kaznenog prava.

(10) Postupanje bi trebalo biti nezakonito čak i ako se provodi na temelju odobrenja koje je izdalo nadležno tijelo države članice ako je takvo odobrenje dobiveno prijevarom ili korupcijom, iznudom ili prisilom. Nadalje, posjedovanje takvog odobrenja ne bi trebalo spriječiti to da se nositelja smatra kazneno odgovornim ako se odobrenjem očito krše relevantni materijalnopravni zahtjevi. Pojam „očito kršenje relevantnih materijalnopravnih zahtjeva” trebalo bi tumačiti kao da se odnosi na očito i bitno kršenje relevantnih materijalnopravnih zahtjeva te se njime ne namjeravaju obuhvatiti postupovni zahtjevi ni manji elementi odobrenja. Time se ne prenosi obveza osiguravanja zakonitosti

([4]) Uredba Vijeća (EZ) br. 1224/2009 od 20. studenoga 2009. o uspostavi sustava kontrole Unije za osiguranje sukladnosti s pravilima zajedničke ribarstvene politike, o izmjeni uredbi (EZ) br. 847/96, (EZ) br. 2371/2002, (EZ) br. 811/2004, (EZ) br. 768/2005, (EZ) br. 2115/2005, (EZ) br. 2166/2005, (EZ) br. 388/2006, (EZ) br. 509/2007, (EZ) br. 676/2007, (EZ) br. 1098/2007, (EZ) br. 1300/2008, (EZ) br. 1342/2008 i o stavljanju izvan snage uredbi (EEZ) br. 2847/93, (EZ) br. 1627/94 i (EZ) br. 1966/2006 (SL L 343, 22.12.2009., str. 1.).

([5]) Uredba Vijeća (EZ) br. 1005/2008 od 29. rujna 2008. o uspostavi sustava Zajednice za sprečavanje nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog ribolova, odvraćanje od njega i njegovo zaustavljanje, o izmjeni uredaba (EEZ) br. 2847/93, (EZ) br. 1936/2001 i (EZ) br. 601/2004 i o stavljanju izvan snage uredaba (EZ) br. 1093/94 i (EZ) br. 1447/1999 (SL L 286, 29.10.2008., str. 1.).

odobrenja s nadležnih tijela na gospodarske subjekte. Osim toga, ako se zahtijeva odobrenje, činjenica da je odobrenje zakonito ne sprečava kazneni postupak protiv nositelja odobrenja ako taj nositelj ne ispunjava sve obveze iz odobrenja ili druge relevantne pravne obveze koje nisu obuhvaćene odobrenjem.

(11) Osim toga, nužno je da gospodarski subjekti poduzmu potrebne korake kako bi se uskladili sa zakonima i drugim propisima koji se odnose na zaštitu okoliša te koji se primjenjuju kada provode određenu djelatnost, među ostalim ispunjavanjem svojih obveza, kako je utvrđeno u primjenjivom pravu Unije i nacionalnom pravu, u vezi s postupcima za izmjenu ili ažuriranje postojećih odobrenja. To bi trebalo obuhvaćati i obveze nositelja odobrenja da ažurira i obnovi takvo odobrenje.

(12) Kad je riječ o kaznenim djelima i sankcijama definiranima u ovoj Direktivi, pojam „pravne osobe" trebalo bi tumačiti tako da ne uključuju države ni javna tijela koja izvršavaju funkcije državne vlasti ni javne međunarodne organizacije. S obzirom na to da se ovom Direktivom utvrđuju minimalna pravila, države članice mogu donijeti stroža pravila, uključujući pravila o kaznenoj odgovornosti javnih tijela.

(13) Neka kaznena djela definirana u ovoj Direktivi uključuju kvalitativni prag kako bi postupanje predstavljalo kazneno djelo, to jest da takvo postupanje uzrokuje smrt ili ozbiljnu ozljedu osobe ili znatnu štetu za kakvoću zraka, vode ili tla, ili za ekosustav, životinje ili biljke. Kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri zaštitio okoliš, taj kvalitativni prag trebalo bi tumačiti u širem smislu, uključujući, prema potrebi, znatnu štetu za faunu i floru, staništa i usluge koje omogućuju prirodni resursi i ekosustavi, kao i za funkcije ekosustava. Pojam „ekosustav" trebao bi se tumačiti kao dinamična cjelina zajednica biljaka, životinja, gljiva i mikroorganizama i njihova neživog okoliša koji međusobno djeluju kao funkcionalna jedinica te bi trebao uključivati stanišne tipove, staništa vrsta i populacije vrsta. Ekosustav bi trebao uključivati i usluge ekosustava, putem kojih ekosustav izravno ili neizravno doprinosi dobrobiti ljudi, i funkcije ekosustava, koje se odnose na prirodne procese u ekosustavu. Manje jedinice poput košnice, mravinjaka ili panja mogu biti dio ekosustava, ali se za potrebe ove Direktive ne bi trebale smatrati ekosustavom same po sebi.

(14) Za potrebe ove Direktive pojam „ozljeda" trebalo bi tumačiti u širem smislu, to jest da obuhvaća sve oblike tjelesne ozljede osobe, uključujući promjenu u tjelesnoj funkciji ili staničnoj strukturi, uzrokovanje privremene, kronične ili smrtonosne bolesti, poremećaje u tjelesnim funkcijama ili drugo pogoršanje tjelesnog zdravlja, ali isključujući mentalno zdravlje.

(15) Uvođenje u okoliš različitih oblika energije, kao što su toplina, izvori toplinske energije, buka, uključujući podvodnu buku, i drugi izvori akustične energije, vibracije, elektromagnetska polja, električna energija ili svjetlost, može uzrokovati znatnu štetu za kakvoću zraka, vode ili tla ili znatnu štetu za ekosustav, životinje ili biljke, ili smrt ili ozbiljnu ozljedu osoba. Uvođenje energije u okoliš uređeno je raznim instrumentima prava Unije u području okoliša, na primjer u područjima zaštite voda, morskog okoliša, kontrole buke, gospodarenja otpadom i industrijskih emisija. S obzirom na te instrumente, nezakonito uvođenje energije u okoliš trebalo bi predstavljati kazneno djelo na temelju ove Direktive ako uzrokuje ili je vjerojatno da će uzrokovati znatnu štetu za okoliš ili zdravlje ljudi.

(16) Ako se kaznena djela definirana u ovoj Direktivi odnose na postupanje kao što su stavljanje na raspolaganje na tržištu ili stavljanje na tržište, prodaja, nuđenje na prodaju ili trgovanje, njima bi se trebalo obuhvatiti i postupanje koje se provodi s pomoću informacijskih i komunikacijskih tehnologija.

(17) Ovom se Direktivom uvodi kazneno djelo stavljanja na tržište, čime se krši zabrana ili drugi zahtjev čiji je cilj zaštita okoliša, proizvoda čija uporaba u većem opsegu dovodi do ispuštanja, emisije ili uvođenja količine materijala ili tvari, energije ili ionizirajućeg zračenja u zrak, tlo ili vodu te uzrokuje ili je vjerojatno da će uzrokovati znatnu štetu za okoliš ili zdravlje ljudi. U tom kontekstu, zabrana ili drugi zahtjev usmjeren na zaštitu okoliša trebali bi biti oni koji su utvrđeni u području prava Unije čiji deklarirani ciljevi obuhvaćaju, ili koje je usmjereno na, zaštitu okoliša, uključujući očuvanje, zaštitu i poboljšanje kvalitete okoliša, zaštitu zdravlja ljudi, razborito i racionalno korištenje

prirodnih resursa ili borbu protiv klimatskih promjena, ili promicanje mjera na međunarodnoj razini za rješavanje regionalnih ili globalnih problema u području okoliša. S druge strane, ako su takva zabrana ili zahtjev utvrđeni u drugim područjima prava Unije koja imaju druge ciljeve, na primjer zaštitu zdravlja i sigurnosti radnika, postupanje ne bi trebalo biti obuhvaćeno tim kaznenim djelom. Za potrebe ove Direktive „uporaba u većem opsegu" odnosi se na kombinirani učinak uporabe proizvoda od strane nekoliko korisnika, bez obzira na njihov broj, pod uvjetom da postupanje uzrokuje ili je vjerojatno da će uzrokovati štetu za okoliš ili zdravlje ljudi.

(18) Nezakonito prikupljanje, prijevoz i obrada otpada te neprovođenje nadzora nad takvim postupcima i kontrole lokacija zbrinjavanja, uključujući radnje koje poduzimaju trgovac ili posrednik, mogu imati razorne učinke na okoliš i zdravlje ljudi. Takvi učinci mogu biti uzrokovani nezakonitim postupanjem koje se odnosi na štetni otpad od farmaceutskih proizvoda, opojnih droga, uključujući sastojke za proizvodnju opojnih droge, kemikalije, otpad koji sadržava kiseline ili baze ili otpad koji sadržava toksine, teške metale, naftu, mast, električni i elektronički otpad, otpadna vozila ili plastični otpad. Države članice trebale bi stoga osigurati da nezakonito gospodarenje otpadom predstavlja kazneno djelo ako se takvo postupanje odnosi na opasni otpad u količini većoj od neznatne ili se odnosi na drugi otpad i takav drugi otpad uzrokuje ili je vjerojatno da će uzrokovati znatnu štetu okolišu ili zdravlju ljudi.

(19) Za potrebe kaznenog djela uvedenog ovom Direktivom u odnosu na recikliranje brodova koje je obuhvaćeno područjem primjene Uredbe (EU) br. 1257/2013 Europskog parlamenta i Vijeća ([6]), treba napomenuti da se trenutačno u skladu s pravom Unije obveze utvrđene u toj uredbi primjenjuju samo na brodovlasnike, kako su definirani u toj uredbi.

(20) Kad je riječ o procjeni toga je li količina relevantnog proizvoda ili relevantne robe povezana s deforestacijom ili degradacijom šuma, kako je navedeno u Uredbi (EU) 2023/1115 Europskog parlamenta i Vijeća ([7]), neznatna, države članice mogle bi uzeti u obzir, na primjer, količinu relevantne robe ili relevantnog proizvoda izraženu u neto masi ili, ako je primjenjivo, u obujmu ili kao broj predmeta, ili je li opseg predmetne djelatnosti neznatan u smislu količine. Pri takvoj procjeni države članice također bi mogle uzeti u obzir, prema potrebi, druge elemente navedene u ovoj Direktivi za određena kaznena djela, uključujući stanje očuvanosti dotičnih vrsta ili trošak obnove okoliša.

(21) Kaznena djela povezana s namjernim postupanjem navedena u ovoj Direktivi mogu dovesti do katastrofalnih posljedica, kao što su rašireno onečišćenje, industrijske nesreće s ozbiljnim učincima na okoliš ili šumski požari velikih razmjera. Ako takva kaznena djela uzrokuju uništenje ili raširenu i znatnu štetu, koja je ili nepovratna ili dugotrajna, za ekosustav znatne veličine ili znatne okolišne vrijednosti ili za stanište unutar zaštićenog područja ili uzrokuju raširenu i znatnu štetu, koja je ili nepovratna ili dugotrajna, za kakvoću zraka, tla ili vode, takva kaznena djela koja dovode to takvih katastrofalnih posljedica trebala bi predstavljati kvalificirana kaznena djela te bi ih posljedično trebalo kažnjavati strožim sankcijama od onih koje su primjenjive u slučaju drugih kaznenih djela definiranih u ovoj Direktivi. Ta kvalificirana kaznena djela mogu obuhvaćati postupanje usporedivo s „ekocidom", koje je već obuhvaćeno pravom određenih država članica i o kojem se raspravlja na međunarodnim forumima.

(22) Ako na temelju ove Direktive postupanje predstavlja kazneno djelo samo ako se odnosi na količinu veću od neznatne, a koja odgovara prekoračenju regulatornog praga, vrijednosti ili drugog obvezujućeg parametra, pri procjeni toga jesu li taj prag, vrijednost ili drugi parametar prekoračeni trebalo bi uzeti u obzir opasnost i toksičnost, među ostalim, materijala ili tvari jer što su materijal ili tvar opasniji ili toksičniji, to će se prije dosegnuti taj prag, vrijednost ili drugi parametar i, u slučaju posebno opasnih i toksičnih tvari ili materijala, čak i vrlo mala količina može uzrokovati znatnu štetu za okoliš ili zdravlje ljudi.

([6]) Uredba (EU) br. 1257/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. studenoga 2013. o recikliranju brodova i o izmjeni Uredbe (EZ) br. 1013/2006 i Direktive 2009/16/EZ (SL L 330, 10.12.2013., str. 1.).

([7]) Uredba (EU) 2023/1115 Europskog parlamenta i Vijeća od 31. svibnja 2023. o stavljanju na raspolaganje na tržištu Unije i izvozu iz Unije određene robe i određenih proizvoda povezanih s deforestacijom i degradacijom šuma te o stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 995/2010 (SL L 150, 9.6.2023., str. 206.).

(23) Ubrzanje klimatskih promjena, gubitak bioraznolikosti i uništavanje okoliša te njihove vidljive razorne posljedice doveli su do toga da je zelena tranzicija prepoznata kao ključan cilj našeg doba i pitanje međugeneracijske pravednosti. Ako se u ovoj Direktivi radi definiranja kaznenih djela upotrebljavaju pojmovi definirani u pravu Unije u području okoliša za opis nezakonitog postupanja, takve bi pojmove trebalo tumačiti u smislu odgovarajućih definicija utvrđenih u relevantnim pravnim aktima Unije obuhvaćenima ovom Direktivom. Ova Direktiva trebala bi obuhvaćati i sve akte Unije kojima se mijenjaju odredbe ili zahtjevi relevantni za opisivanje nezakonitog postupanja koje je obuhvaćeno opsegom kaznenih djela definiranih u ovoj Direktivi. Pri izradi takvih akata Unije o izmjeni bilo bi primjereno uključiti upućivanje na ovu Direktivu. Međutim, ako se u pravo Unije u području okoliša uvode nove vrste nezakonitog postupanja koje još nisu obuhvaćene opsegom kaznenih djela definiranih u ovoj Direktivi, trebalo bi izmijeniti ovu Direktivu kako bi se u njezino područje primjene uključile te nove vrste nezakonitog postupanja.

(24) Ne dovodeći u pitanje tu dinamičnu prirodu ove Direktive, Komisija bi trebala redovito i prema potrebi razmatrati postoji li potreba za izmjenom opisa, u ovoj Direktivi, postupanja koje može predstavljati kazneno djelo na temelju ove Direktive. Komisija bi također trebala razmotriti postoji li potreba za definiranjem drugih kaznenih djela kad se u pravo Unije u području okoliša uvedu nove vrste nezakonitog postupanja koje još nisu obuhvaćene područjem primjene ove Direktive.

(25) Ovom bi Direktivom trebalo predvidjeti netaksativan popis elemenata koje bi nadležna djela, ako je relevantno, trebala uzeti u obzir pri procjeni toga jesu li dosegnuti kvalitativni i kvantitativni pragovi koji se upotrebljavaju za definiranje kaznenih djela protiv okoliša. Predviđanjem takvog popisa trebala bi se olakšati dosljedna primjena ove Direktive i djelotvornije suzbijanje kaznenih djela protiv okoliša te pružiti pravna sigurnost. Međutim, takvi elementi procjene ili njihova primjena ne bi trebali pretjerano otežati otkrivanje, istragu i kazneni progon kaznenih djela ili donošenje presuda o njima.

(26) Ako je ovom Direktivom predviđeno da nezakonito postupanje predstavlja kazneno djelo samo ako je počinjeno namjerno i uzrokuje smrt osobe, pojam „namjere” trebalo bi tumačiti u skladu s nacionalnim pravom, uzimajući u obzir relevantnu sudsku praksu Suda Europske unije („Sud”). Stoga bi se za potrebe ove Direktive „namjera” mogla tumačiti kao namjera uzrokovanja smrti osobe ili bi mogla obuhvaćati i situaciju u kojoj je počinitelj, iako ne želi uzrokovati smrt osobe ipak pristaje na vjerojatnost njezina uzrokovanja, te djeluje, ili se suzdržava od djelovanja, dobrovoljno i kršeći određenu obvezu, čime uzrokuje smrt osobe. Isto bi se tumačenje u pogledu pojma „namjere” trebalo primjenjivati ako nezakonito postupanje opisano u ovoj Direktivi, koje je namjerno, uzrokuje ozbiljnu ozljedu osobe ili uništenje ili raširenu i znatnu štetu, koja je ili nepovratna ili dugotrajna, za ekosustav znatne veličine ili znatne okolišne vrijednosti ili za stanište unutar zaštićenog područja ili uzrokuje raširenu i znatnu štetu, koja je ili nepovratna ili dugotrajna, za kakvoću zraka, tla ili vode.

(27) Što se tiče kaznenih djela definiranih u ovoj Direktivi, pojam „krajnje nepažnje” trebao bi se tumačiti u skladu s nacionalnim pravom, uzimajući u obzir relevantnu sudsku praksu Suda. Ovom Direktivom ne zahtijeva se da se u nacionalno pravo uvede pojam „krajnje nepažnje” za svaki sastavni element kaznenog djela, kao što su posjedovanje, prodaja ili nuđenje na prodaju, stavljanje na tržište i slični elementi. U takvim slučajevima države članice mogu odlučiti da je pojam „krajnje nepažnje” relevantan za elemente kaznenog djela kao što su status zaštite, „neznatna količina” ili „vjerojatnost” da će postupanje uzrokovati znatnu štetu.

(28) U kaznenim postupcima i suđenjima trebalo bi uzeti u obzir uključenost organiziranih kriminalnih skupina koje djeluju na načine koji negativno utječu na okoliš. Kazneni postupci u vezi s kaznenim djelima protiv okoliša trebali bi se baviti korupcijom, pranjem novca, kibernetičkim kriminalom i krivotvorenjem isprava te, kad je riječ o poslovnim aktivnostima, namjerom počinitelja da ostvari najveću moguću dobit ili uštedu troškova. Takvi oblici kaznenih djela često su povezani s teškim oblicima kaznenih djela protiv okoliša te ih stoga ne bi trebalo rješavati izolirano. Isto tako, njima se često osobito uzrokuje znatna šteta za okoliš i zdravlje ljudi, uključujući razorne učinke na prirodu i lokalne zajednice. Osim toga, posebno je zabrinjavajuće da su počinjena neka kaznena djela protiv okoliša a da su pritom nadležne uprave ili službenici koji obavljaju svoju javnu dužnost to tolerirali ili aktivno podupirali. U određenim slučajevima to čak može poprimiti razmjere korupcije. Primjeri su takvog ponašanja

inspekcije u okviru kojih se zatvaraju oči pred kršenjima prava u području zaštite okoliša ili se o tome šuti, namjerno izostavljanje inspekcija ili kontrola, primjerice u pogledu toga poštuje li nositelj dozvole uvjete dozvole, podržavanje odluka ili glasovanje u korist izdavanja nezakonitih dozvola ili izdavanje krivotvorenih ili neistinitih povoljnih izvješća.

(29) Poticanje i pomaganje u odnosu na namjerno počinjenje kaznenog djela također bi trebalo biti kažnjivo. Pokušaj počinjenja kaznenog djela koje uzrokuje ili je vjerojatno da će uzrokovati smrt ili ozbiljnu ozljedu osobe ili koje uzrokuje ili je vjerojatno da će uzrokovati znatnu štetu za okoliš ili se na drugi način smatra posebno štetnim isto bi tako trebao predstavljati kazneno djelo ako je počinjen namjerno. Pojam „pokušaja” tumači se u skladu s nacionalnim pravom. U pogledu kaznenog djela definiranog u ovoj Direktivi u vezi s izvršenjem projekta bez odobrenja za provedbu projekta, s obzirom na to da izvršenje projekta treba tumačiti tako da obuhvaća početak provedbe takvog projekta, primjerice radove na pripremi terena za izgradnju ili druge zahvate s učincima na okoliš, u ovoj Direktivi to kazneno djelo ne navodi se među kaznenim djelima za koja bi i pokušaj trebao biti kažnjiv kao kazneno djelo.

(30) Sankcije za kaznena djela definirana u ovoj Direktivi trebale bi biti učinkovite, odvraćajuće i proporcionalne. U tu svrhu trebalo bi utvrditi najniže razine maksimalnog trajanja kazne zatvora za fizičke osobe. Maksimalna trajanja kazne zatvora predviđena u ovoj Direktivi za kaznena djela koja su počinile fizičke osobe trebala bi se primjenjivati barem za najteže oblike takvih kaznenih djela. U kaznenom pravu svih država članica nalaze se odredbe o ubojstvu počinjenom namjerno ili iz krajnje nepažnje. Države članice trebale bi moći primijeniti te opće odredbe, uključujući odredbe o otegotnim okolnostima, pri prenošenju odredbi ove Direktive koje se odnose na kaznena djela koja uzrokuju smrt osobe, bez obzira na to jesu li počinjena namjerno ili iz krajnje nepažnje.

(31) Dodatne sankcije ili mjere često se smatraju djelotvornijima od financijskih sankcija, posebno za pravne osobe. Stoga bi trebalo biti moguće izreći dodatne sankcije ili mjere u relevantnim postupcima. Te sankcije ili mjere mogle bi uključivati obvezu obnove okoliša, isključenje iz pristupa javnom financiranju, među ostalim i postupcima nadmetanja, bespovratnim sredstvima i koncesijama, te povlačenje dozvola i odobrenja. Time se ne dovodi u pitanje diskrecijsko pravo sudaca ili sudova u kaznenim postupcima da izreknu odgovarajuće sankcije u pojedinačnim slučajevima.

(32) Dodatne sankcije ili mjere mogle bi, ne dovodeći u pitanje zahtjeve Direktive 2004/35/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ([8]), uključivati zahtjev za obnovu okoliša ako je šteta reverzibilna i zahtjev za naknadu ako je šteta nepovratna ili ako počinitelj nije sposoban provesti takvu obnovu.

(33) U mjeri u kojoj se postupanje koje predstavlja kazneno djelo protiv okoliša, kako je definirano u ovoj Direktivi, može pripisati pravnim osobama takve pravne osobe trebalo bi smatrati odgovornima za takvo kazneno djelo. Radi postizanja ciljeva ove Direktive države članice čijim je pravom predviđena kaznena odgovornost pravnih osoba trebale bi osigurati da su njihovim pravom predviđene učinkovite, odvraćajuće i proporcionalne vrste i razine kaznenih sankcija kako je utvrđeno u ovoj Direktivi. Radi postizanja ciljeva ove Direktive države članice čijim pravom nije predviđena kaznena odgovornost pravnih osoba trebale bi osigurati da su njihovim pravom predviđene učinkovite, odvraćajuće i proporcionalne vrste i razine nekaznenih sankcija kako je utvrđeno u ovoj Direktivi. Najviše razine novčanih kazni predviđene u ovoj Direktivi za kaznena djela koja su u njoj definirana trebale bi se primjenjivati barem na najteže oblike takvih kaznenih djela. Težina postupanja, kao i pojedinačne, financijske i druge okolnosti dotičnih pravnih osoba trebalo bi uzeti u obzir kako bi se osiguralo da je izrečena sankcija učinkovita, odvraćajuća i proporcionalna. Države članice trebale bi moći utvrditi najviše razine novčanih kazni kao postotak ukupnog svjetskog prihoda dotične pravne osobe ili u fiksnim iznosima. Pri prenošenju ove Direktive države članice trebale bi odlučiti koju će od tih dviju mogućnosti upotrijebiti.

([8]) Direktiva 2004/35/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. travnja 2004. o odgovornosti za okoliš u pogledu sprečavanja i otklanjanja štete u okolišu (SL L 143, 30.4.2004., str. 56.).

(34) Ako države članice u pogledu određivanja novčanih kazni koje treba izreći protiv pravnih osoba odluče provesti kriterij ukupnog svjetskog prihoda pravne osobe, trebale bi odlučiti hoće li se taj prihod računati na osnovi poslovne godine koja prethodi godini u kojoj je počinjeno kazneno djelo ili na osnovi poslovne godine koja prethodi odluci o izricanju novčane kazne. One bi također trebale razmotriti predviđanje pravila za slučajeve u kojima nije moguće odrediti iznos novčane kazne na osnovi ukupnog svjetskog prihoda pravne osobe u poslovnoj godini koja prethodi godini u kojoj je počinjeno kazneno djelo ili poslovne godine koja prethodi odluci o izricanju novčane kazne. U takvim bi slučajevima države članice trebale moći uzeti u obzir druge kriterije, poput ukupnog svjetskog prihoda u nekoj drugoj poslovnoj godini. Ako ta pravila uključuju utvrđivanje fiksnih iznosa novčanih kazni, tada najviše razine tih iznosa ne bi nužno trebale doseći razine koje su u ovoj Direktivi ustanovljene kao najmanji zahtjev za najvišu razinu novčanih kazni utvrđenih u fiksnim iznosima.

(35) Ako se države članice odluče za najvišu razinu novčanih kazni utvrđenih u fiksnim iznosima, takve bi razine trebalo utvrditi u nacionalnom pravu. Najviše razine takvih novčanih kazni trebale bi se primjenjivati na najteže oblike kaznenih djela definiranih u ovoj Direktivi koje počine financijski jake pravne osobe. Države članice trebale bi moći odrediti metodu izračuna tih najviših razina novčanih kazni, uključujući posebne uvjete za njih. Države članice pozivaju se da redovito preispituju razine novčanih kazni utvrđenih u fiksnim iznosima uzimajući u obzir stope inflacije i druge fluktuacije u novčanim vrijednostima, u skladu s postupcima utvrđenima u njihovu nacionalnom pravu. Države članice čija valuta nije euro trebale bi predvidjeti najviše razine novčanih kazni u svojoj valuti koje odgovaraju razinama određenima u ovoj Direktivi u eurima na datum njezina stupanja na snagu. Te se države članice pozivaju da redovito preispituju razine novčanih kazni i s obzirom na razvoj deviznog tečaja.

(36) Utvrđivanjem najviše razine novčanih kazni ne dovodi se u pitanje diskrecijsko pravo sudaca ili sudova u kaznenim postupcima da izreknu primjerene sankcije u pojedinačnim slučajevima. S obzirom na to da se ovom Direktivom ne utvrđuju nikakve najniže razine novčanih kazni, suci ili sudovi trebali bi u svakom slučaju izreći primjerene sankcije uzimajući u obzir pojedinačne, financijske i druge okolnosti dotične pravne osobe i težinu postupanja.

(37) Države članice trebale bi osigurati da su kaznene ili nekaznene sankcije ili mjere koje se primjenjuju na pravne osobe koje se smatraju odgovornima za kvalificirana kaznena djela, kako su definirana u ovoj Direktivi, strože od onih koje se primjenjuju u slučaju drugih kaznenih djela definiranih u ovoj Direktivi. U tom cilju države članice trebale bi u skladu sa svojim nacionalnim pravom predvidjeti višu razinu kaznenih i nekaznenih novčanih kazni od najviše razine novčanih kazni utvrđenih u ovoj Direktivi ili na drugi način predvidjeti strože sankcije ili mjere, uključujući kaznene ili nekaznene sankcije ili mjere, ili kombinaciju navedenog.

(38) Činjenica da se pravne osobe smatraju odgovornima na temelju ove Direktive ne bi trebala spriječiti pokretanje kaznenog postupka protiv fizičkih osoba koje su počinitelji, poticatelji ili pomagači u kaznenim djelima definiranima u ovoj Direktivi. Ako su ispunjeni uvjeti za kaznenu odgovornost, trebalo bi tumačiti da takve fizičke osobe uključuju članove korporativnih odbora.

(39) Potrebno je da države članice razmotre uvođenje sankcija ili mjera koje su alternativa kazni zatvora kako bi se doprinijelo obnovi okoliša.

(40) Razine izrečenih sankcija trebalo bi dodatno uskladiti, a djelotvornost tih razina trebala bi se poticati uvođenjem zajedničkih otegotnih okolnosti koje odražavaju težinu počinjenog kaznenog djela. Pojam „otegotnih okolnosti" trebalo bi tumačiti ili kao činjenice koje omogućuju sucu da za isto kazneno djelo izrekne teže kazne od one koja se obično izriče bez takvih činjenica ili kao mogućnost da se nekoliko kaznenih djela tretira kumulativno kako bi se povećala razina sankcije. Države članice stoga nisu obvezne predvidjeti posebne otegotne okolnosti ako su nacionalnim pravom već predviđena zasebna kaznena djela koja mogu dovesti do strožih sankcija..

(41) Države članice trebale bi osigurati da se barem jedna od otegotnih i olakotnih okolnosti predviđenih ovom Direktivom predvidi kao moguća otegotna ili olakotna okolnost u skladu s primjenjivim pravilima u njihovu pravnom sustavu. U svakom slučaju, diskrecijsko je pravo suca ili suda odlučiti hoće li povećati ili smanjiti kaznu, uzimajući u obzir konkretne okolnosti svakog pojedinačnog slučaja.

(42) Ova bi se Direktiva trebala primjenjivati ne dovodeći u pitanje opća pravila i načela nacionalnog kaznenog prava u pogledu izricanja ili izvršavanja kazni u skladu s konkretnim okolnostima svakog pojedinačnog slučaja. Države članice trebale bi moći odrediti najprikladnije vrste dodatnih sankcija ili mjera. Posebno, ako je u nacionalnom pravu predviđena mogućnost nametanja obveze obnove okoliša u određenom roku, pod uvjetom da je šteta reverzibilna, ovom se Direktivom ne zahtijeva da sudac ili sud ujedno budu odgovorni za praćenje izvršavanja takve obveze. Slično tome, ako se kao sankcija na temelju nacionalnog prava može izreći oduzimanje dozvola i odobrenja za obavljanje djelatnosti koje su dovele do relevantnog kaznenog djela, države članice trebale bi osigurati da suci ili sudovi mogu ili sami izreći takvu sankciju ili da je drugo nadležno tijelo obaviješteno te može djelovati u skladu s nacionalnim postupovnim pravilima.

(43) Ova Direktiva ne bi trebala utjecati na građanskopravnu odgovornost na temelju nacionalnog prava ni na obvezu, u skladu s pravom Unije ili nacionalnim pravom, naknade štete uzrokovane određenim kaznenim djelom definiranim u ovoj Direktivi.

(44) Objavljivanje osobnih podataka osuđenih osoba koji su sadržani u sudskim odlukama trebalo bi biti moguće samo u opravdanim iznimnim slučajevima nakon ocjene pojedinačnog slučaja, međusobnog vaganja javnog interesa te prava na zaštitu privatnog života i zaštitu osobnih podataka osuđene osobe, predviđenih u članku 7. odnosno članku 8. Povelje Europske unije o temeljnim pravima („Povelja”). Objavljivanje tih osobnih podataka trebalo bi stoga biti moguće samo u slučajevima teških kaznenih djela i ako su potrebni snažni odvraćajući učinci. U ocjeni pojedinačnog slučaja mogli bi se uzeti u obzir elementi kao što su težina štete nanesene okolišu, šteta koju su pretrpjele fizičke osobe ili oboje, je li kazneno djelo opetovano počinjeno u istom sektoru okoliša te je li kazneno djelo počinilo veliko društvo koje djeluje u nekoliko država članica ili je počinjeno u njegovu korist ili je kazneno djelo počinio važan sudionik na tržištu u određenom sektoru okoliša. Svaka obrada osobnih podataka u kontekstu ove Direktive trebala bi biti u skladu s primjenjivim zakonodavstvom Unije i nacionalnim zakonodavstvom u području zaštite podataka, posebno Uredbom (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća ([9]) i Direktivom (EU) 2016/680 Europskog parlamenta i Vijeća ([10]). To zakonodavstvo u području zaštite podataka uključuje obvezu država članica da osiguraju odgovarajuće zaštitne mjere za prava i slobode ispitanika pri objavljivanju cjelokupne sudske odluke, ili njezina dijela, koja se odnosi na počinjeno kazneno djelo i izrečene sankcije ili mjere. Osim toga, objava odluke o izricanju sankcija ili mjera pravnoj osobi trebala bi se primjenjivati ne dovodeći u pitanje nacionalna pravila kojima se uređuje anonimizacija sudskih odluka ili trajanje objave.

(45) Obveza iz ove Direktive da se predvide kaznene sankcije ne bi trebala izuzeti države članice od obveze da u nacionalnom pravu predvide upravne sankcije i druge mjere za kršenja prava Unije u području okoliša.

(46) Države članice trebale bi jasno definirati područje primjene upravnog i kaznenog prava u pogledu kažnjivih djela protiv okoliša u skladu sa svojim nacionalnim pravom. Pri primjeni nacionalnog prava kojim se prenosi ova Direktiva države članice trebale bi osigurati da se izricanjem kaznenih sankcija i upravnih sankcija poštuju načela Povelje, uključujući zabranu postupaka kojima se ne poštuje načelo *ne bis in idem*.

(47) Nadalje, pravosudna i upravna tijela u državama članicama trebala bi imati na raspolaganju niz kaznenih i nekaznenih sankcija te drugih mjera, uključujući mjere sprečavanja, za suzbijanje različitih vrsta kriminalnog postupanja pravovremeno te na prilagođen, proporcionalan i djelotvoran način.

([9]) Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka) (SL L 119, 4.5.2016., str. 1.).

([10]) Direktiva (EU) 2016/680 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka od strane nadležnih tijela u svrhe sprečavanja, istrage, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenih sankcija i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Okvirne odluke Vijeća 2008/977/PUP (SL L 119, 4.5.2016., str. 89.).

(48) Ako su kaznena djela trajne prirode, trebalo bi im što prije stati na kraj. Države članice potiču se na to da nadležnim tijelima omoguće da nalože trenutačni prestanak nezakonitog postupanja ili da spriječe takvo postupanje.

(49) Ako su počinitelji kaznenog djela ostvarili financijsku dobit, trebalo bi oduzeti tu dobit. Države članice trebale bi poduzeti potrebne mjere kako bi omogućile da se zamrznutom i oduzetom imovinskom koristi i predmetima upravlja na odgovarajući način, u skladu s njihovom prirodom. Države članice trebale bi razmotriti poduzimanje mjera kojima bi se omogućilo da se oduzeta imovina, ako je to moguće, koristi za financiranje obnove okoliša ili sanacije svake uzrokovane štete ili za naknadu štete u okolišu, u skladu s nacionalnim pravom.

(50) Države članice trebale bi utvrditi pravila o rokovima zastare potrebnima za djelotvorno suzbijanje kaznenih djela protiv okoliša, ne dovodeći u pitanje nacionalna pravila kojima se ne utvrđuju rokovi zastare za istragu, kazneni progon i izvršavanje. Opće je pravilo da rok zastare teče od trenutka počinjenja kaznenog djela. Međutim, s obzirom na to da se ovom Direktivom utvrđuju minimalna pravila, države članice mogu predvidjeti da rok zastare počne kasnije, odnosno od trenutka otkrivanja kaznenog djela, pod uvjetom da je taj trenutak otkrivanja jasno utvrđen u skladu s nacionalnim pravom. Na temelju ove Direktive državama članicama dopušteno je utvrditi kraće rokove zastare od rokova zastare koji su utvrđeni ovom Direktivom, pod uvjetom da je u njihovim pravnim sustavima moguće prekinuti ili suspendirati takve kraće rokove zastare u slučaju akata koji se mogu točno odrediti u skladu s nacionalnim pravom.

(51) Osobito s obzirom na mobilnost počiniteljâ, zajedno s prekograničnom prirodom kaznenih djela definiranih u ovoj Direktivi i mogućnošću provedbe prekograničnih istraga, države članice trebale bi utvrditi nadležnost u cilju djelotvornog suzbijanja takvih kaznenih djela. Države članice trebale bi surađivati s Eurojustom, posebno na temelju Uredbe (EU) 2018/1727 Europskog parlamenta i Vijeća ([11]), u slučajevima u kojima bi moglo doći do sukoba nadležnosti. Određena država članica trebale bi utvrditi nadležnost za kaznena djela počinjena na brodu ili u zrakoplovu koji je registriran u toj državi članici ili je pod njezinom zastavom, uzimajući u obzir s tim povezane norme na temelju relevantnih međunarodnih konvencija. Države članice ne bi trebale biti obvezne na temelju ove Direktive prvi put utvrditi takvu nadležnost za kaznena djela koja se zbog svoje naravi ne mogu počiniti na brodu ili u zrakoplovu.

(52) Države članice trebale bi utvrditi nadležnost za kaznena djela definirana u ovoj Direktivi ako je šteta koja je jedan od sastavnih elemenata kaznenog djela nastala na njihovu državnom području. U skladu s nacionalnim pravom i načelom teritorijalnosti država članica mogla bi utvrditi nadležnost za kaznena djela počinjena u cijelosti ili djelomično na njezinu državnom području.

(53) Kako bi se osiguralo uspješno izvršenje kaznenog prava u području okoliša, države članice trebale bi nadležnim tijelima staviti na raspolaganje djelotvorne istražne alate za kaznena djela protiv okoliša, kao što su alati koji su na raspolaganju u njihovu nacionalnom pravu za borbu protiv organiziranog kriminala ili drugih teških kaznenih djela, ako i u mjeri u kojoj je upotreba tih alata primjerena i razmjerna naravi i težini kaznenih djela kako su predviđena u nacionalnom pravu. Takvi bi alati mogli uključivati presretanje komunikacija, prikriveni nadzor, uključujući elektronički nadzor, kontrolirane isporuke, praćenje bankovnih računa i ostale alate za financijsku istragu. Ti bi se alati trebali koristiti u skladu s načelom razmjernosti te uz potpuno poštovanje Povelje. Nužno je poštovati pravo na zaštitu osobnih podataka.

(54) Kaznena djela protiv okoliša štete prirodi i društvu. Osobe koje prijavljuju kršenja prava Unije u području okoliša pružaju uslugu od javnog interesa te imaju ključnu ulogu u otkrivanju i sprečavanju takvih kršenja, a time i u zaštiti okoliša i dobrobiti društva. Pojedinci koji su u kontaktu s nekom organizacijom u kontekstu svojih aktivnosti povezanih s poslom često prvi steknu saznanja o prijetnjama ili šteti za javni interes i okoliš. Osobe koje prijavljuju

([11]) Uredba (EU) 2018/1727 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. studenoga 2018. o Agenciji Europske unije za suradnju u kaznenom pravosuđu (Eurojust) te zamjeni i stavljanju izvan snage Odluke Vijeća 2002/187/PUP (SL L 295, 21.11.2018., str. 138.).

nepravilnosti poznate su kao „zviždači”. Potencijalni zviždači često se zbog straha od osvete boje prijaviti ono što ih zabrinjava ili na što sumnjaju. Takvi prijavitelji imaju koristi od uravnotežene i djelotvorne zaštite na temelju Direktive (EU) 2019/1937 Europskog parlamenta i Vijeća ([12]) koja u svoje područje primjene uključuje Direktivu 2008/99/EZ i Direktivu 2009/123/EZ ([13]) Europskog parlamenta i Vijeća. Nakon zamjene direktiva 2008/99/EZ i 2009/123/EZ ovom Direktivom osobe koje prijavljuju kršenja prava Unije u području okoliša trebale bi na temelju ove Direktive i dalje uživati tu zaštitu od strane država članica koje ona obvezuje.

(55) Osobe koje nisu osobe koje prijavljuju kršenja prava Unije na temelju Direktive (EU) 2019/1937 također bi mogle posjedovati dragocjene informacije o mogućim kaznenim djelima protiv okoliša. One bi mogle biti pripadnici pogođene zajednice ili članovi društva u cjelini koji aktivno sudjeluju u zaštiti okoliša. Takve osobe koje prijavljuju kaznena djela protiv okoliša i osobe koje surađuju u vezi s kaznenim progonom takvih kaznenih djela trebale bi dobiti potrebnu potporu i pomoć u okviru kaznenog postupka kako ne bi bile u nepovoljnom položaju zbog svoje suradnje, već kako bi se poduprle i kako bi im se pomoglo. Potrebne mjere potpore i pomoći trebale bi biti na raspolaganju takvim osobama u skladu s njihovim postupovnim pravima u okviru nacionalnog prava te bi trebale obuhvaćati barem sve mjere potpore i pomoći na raspolaganju osobama koje imaju odgovarajuća postupovna prava u kaznenim postupcima koji se odnose na ostala kaznena djela. Te bi osobe, u skladu s njihovim postupovnim pravima u okviru nacionalnog prava, trebale biti zaštićene i od kaznenog progona zbog prijavljivanja kaznenih djela protiv okoliša ili njihove suradnje u kaznenim postupcima. Sadržaj potrebnih mjera potpore i pomoći nije utvrđen ovom Direktivom te bi ga trebale utvrditi države članice. Od država članica ne zahtijeva se da stave na raspolaganje mjere potpore i pomoći osobama koje su osumnjičene ili okrivljene u okviru predmetnog kaznenog postupka.

(56) Države članice trebale bi procijeniti potrebu da se osobama omogući anonimno prijavljivanje kaznenih djela protiv okoliša ako takva mogućnost već ne postoji.

(57) S obzirom na to da se okoliš ne može zastupati u kaznenom postupku kao žrtva, pripadnicima zainteresirane javnosti, u svrhu djelotvornog kaznenog progona, trebalo bi omogućiti djelovanje u ime okoliša kao javnog dobra, u skladu s nacionalnim pravom i podložno relevantnim postupovnim pravilima.

(58) Ovom se Direktivom od država članica ne zahtijeva uvođenje novih postupovnih prava za pripadnike zainteresirane javnosti. Međutim, ako takva postupovna prava za pripadnike zainteresirane javnosti postoje u nekoj državi članici u istovjetnim situacijama koje se odnose na kaznena djela koja nisu ona predviđena na temelju ove Direktive, kao što je pravo sudjelovanja u postupku u svojstvu građanske stranke, takva postupovna prava trebalo bi dodijeliti i pripadnicima zainteresirane javnosti u postupcima koji se odnose na kaznena djela protiv okoliša definirana u ovoj Direktivi. Pravima pripadnika zainteresirane javnosti ne dovode se u pitanje prava žrtava kako su utvrđena u Direktivi 2012/29/EU Europskog parlamenta i Vijeća ([14]). Pojmovi „pripadnici zainteresirane javnosti” i „žrtve” trebali bi se i dalje razlikovati te od država članica ne bi trebalo zahtijevati da primjenjuju prava žrtava na pripadnike zainteresirane javnosti. Ovom Direktivom od država članica ne zahtijeva se da pripadnicima zainteresirane javnosti dodijele postupovna prava u kaznenom postupku koja dodjeljuju kategorijama osoba koje nisu pripadnici zainteresirane javnosti.

(59) Države članice trebale bi poduzeti odgovarajuće mjere, kao što su kampanje informiranja i podizanja razine svijesti usmjerene na relevantne dionike iz javnog i privatnog sektora te istraživački i obrazovni programi kojima se općenito nastoji smanjiti broj kaznenih djela protiv okoliša i rizik od kaznenih djela protiv okoliša. Ako je to primjereno, države članice trebale bi djelovati u suradnji s takvim dionicima. U tom kontekstu mjere kojima se nastoji poboljšati sprečavanje kaznenih djela protiv okoliša mogle bi obuhvaćati promicanje programa usklađenosti i dužne pažnje, poticanje gospodarskih subjekata na to da imaju službenike zadužene za usklađenost kako bi pomogli osigurati usklađenost s pravom Unije u području okoliša i promicanje transparentnosti kako bi se poboljšala usklađenost s kaznenim pravom u području okoliša. Osim toga, dodatne sankcije koje se izriču pravnim osobama na temelju ove Direktive mogle bi obuhvaćati obvezu trgovačkih društava da uvedu programe dužne

([12]) Direktiva (EU) 2019/1937 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2019. o zaštiti osoba koje prijavljuju povrede prava Unije (SL L 305, 26.11.2019., str. 17.).

([13]) Direktiva 2009/123/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. listopada 2009. o izmjeni Direktive 2005/35/EZ o onečišćenju s brodova i uvođenju sankcija za kršenja (SL L 280, 27.10.2009., str. 52.).

([14]) Direktiva 2012/29/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012. o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2001/220/PUP (SL L 315, 14.11.2012., str. 57.).

pažnje za poboljšanje usklađenosti sa standardima zaštite okoliša, čime se doprinosi i sprečavanju daljnjih kaznenih djela protiv okoliša. Nadalje, države članice mogle bi razmotriti uspostavu fonda za potporu mjerama sprečavanja u pogledu kaznenih djela protiv okoliša i njihovih razornih posljedica.

(60) Nedostatak resursa i izvršnih ovlasti za nacionalna tijela koja otkrivaju, istražuju i kazneno gone kaznena djela protiv okoliša ili donose presude o njima stvara prepreke učinkovitom sprečavanju i tih kaznenih djela i izricanju kazni za njih. Nedostatak resursa osobito može spriječiti tijela da poduzmu ikakve mjere ili ograničiti njihove aktivnosti izvršavanja zakonodavstva, čime se počiniteljima omogućuje da izbjegnu odgovornost ili da im se izrekne kazna koja ne odgovara težini kaznenog djela. Stoga bi trebalo utvrditi minimalne kriterije u pogledu resursa i izvršnih ovlasti.

(61) Učinkovito funkcioniranje lanca izvršavanja zakonodavstva ovisi o nizu specijaliziranih vještina. S obzirom na to da složenost izazova koje čine kaznena djela protiv okoliša i tehnička priroda takvih kaznenih djela zahtijevaju multidisciplinaran pristup, potrebna je visoka razina pravnog znanja i tehničke stručnosti, financijska potpora te visoka razina osposobljavanja i specijalizacije u svim relevantnim nadležnim tijelima. Države članice trebale bi pružiti osposobljavanje primjereno funkcijama onih koji su zaduženi za otkrivanje, istragu i kazneni progon kaznenih djela protiv okoliša ili donošenje presuda o njima. Države članice trebale bi, prema potrebi, uzimajući u obzir svoju ustavnu tradiciju i strukturu svojih pravnih sustava te ostale okolnosti, uključujući veličinu dotične države članice, procijeniti potrebu za povećanjem razine specijalizacije takvih tijela u području kaznenih djela protiv okoliša, u skladu s nacionalnim pravom. Ako je dotična država članica mala i ima samo ograničen broj nadležnih tijela, u procjeni bi se moglo zaključiti da, s obzirom na taj ograničen broj, specijalizacija nije moguća ili nije preporučljiva. Posebno, kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri povećala stručnost i djelotvornost lanca izvršavanja zakonodavstva, države članice trebale bi razmotriti da se kazneni predmeti povezani s okolišom dodijele specijaliziranim istražnim jedinicama, tužiteljima i sucima. Na općim kaznenim sudovima mogla bi se formirati specijalizirana sudačka vijeća. Sva relevantna izvršna tijela trebala bi imati na raspolaganju tehnička stručna znanja.

(62) Kako bi se osigurao djelotvoran, integriran i dosljedan sustav izvršavanja zakonodavstva koji uključuje mjere upravnog, građanskog i kaznenog prava, države članice trebale bi organizirati unutarnju suradnju i komunikaciju među svim svojim nadležnim tijelima uključenima u izvršavanje upravnog i kaznenog zakonodavstva, uključujući sva tijela koja izvršavaju preventivne funkcije, funkcije kažnjavanja i korektivne funkcije.

(63) U skladu s primjenjivim pravilima države članice trebale bi međusobno surađivati i posredstvom agencija Unije, posebno Eurojusta i Europola, kao i s tijelima Unije, uključujući Ured europskog javnog tužitelja i Europski ured za borbu protiv prijevara, u njihovim područjima nadležnosti. Ne dovodeći u pitanje pravila o prekograničnoj suradnji i uzajamnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima, trebalo bi predvidjeti takvu suradnju kako bi se osiguralo djelotvorno djelovanje protiv kaznenih djela definiranih u ovoj Direktivi te bi ona trebala uključivati tehničku i operativnu pomoć koju Eurojust prema potrebi pruža nacionalnim nadležnim tijelima, kako je tim tijelima potrebna za koordiniranje njihovih istraga. Komisija bi, prema potrebi, mogla pružiti pomoć. Takva pomoć ne bi trebala podrazumijevati sudjelovanje Komisije u istražnim postupcima ili postupcima kaznenog progona u pojedinačnim kaznenim predmetima koje provode nacionalna nadležna tijela i ne bi se trebala tumačiti tako da uključuje financijsku potporu ili bilo koju drugu proračunsku obvezu Komisije.

(64) Države članice trebale bi osigurati da se informacije o osobama osuđenima za kaznena djela definirana u ovoj Direktivi razmjenjuju među nacionalnim nadležnim tijelima u skladu s Okvirnom odlukom Vijeća 2009/315/PUP ([15]).

(65) Kako bi se osigurao dosljedan pristup suzbijanju kaznenih djela protiv okoliša, države članice trebale bi donijeti, objaviti, provoditi i periodično preispitivati nacionalnu strategiju za suzbijanje kaznenih djela protiv okoliša, pri čemu bi trebale utvrditi ciljeve, prioritete i odgovarajuće potrebne mjere i resurse. Ta nacionalna strategija trebala bi posebno obuhvatiti ciljeve i prioritete nacionalne politike u području kaznenih djela protiv okoliša, metode koordinacije i suradnje među nadležnim tijelima, postupke i mehanizme za redovito praćenje i evaluaciju postignutih rezultata te pomoć europskih mreža koje rade na pitanjima izravno relevantnima za suzbijanje kaznenih

([15]) Okvirna odluka Vijeća 2009/315/PUP od 26. veljače 2009. o organizaciji i sadržaju razmjene podataka iz kaznene evidencije između država članica (SL L 93, 7.4.2009., str. 23.).

djela protiv okoliša i s njima povezanih kršenja. Države članice trebale bi moći utvrditi primjereni oblik takve strategije kojim bi se mogle uzeti u obzir njihove ustavne tradicije u smislu diobe vlasti i nadležnosti te koja bi mogla biti sektorska ili dio opsežnijeg strateškog dokumenta. Bez obzira na to predviđaju li države članice donošenje jedne strategije ili više njih, njihov ukupan sadržaj trebao bi obuhvaćati državno područje cijele države članice.

(66) U cilju djelotvornog suzbijanja kaznenih djela protiv okoliša definiranih u ovoj Direktivi potrebno je da nadležna tijela u državama članicama prikupljaju točne, dosljedne i usporedive statističke podatke o tim kaznenim djelima. Stoga bi države članice trebale osigurati uspostavu prikladnog sustava za bilježenje, izradu i dostavljanje postojećih statističkih podataka o kaznenim djelima definiranima u ovoj Direktivi. Države članice trebale bi upotrebljavati te statističke podatke za strateško i operativno planiranje aktivnosti izvršavanja zakonodavstva, za analiziranje opsega i trendova u kaznenim djelima protiv okoliša, kao i za pružanje informacija građanima. Države članice trebale bi Komisiji dostavljati relevantne statističke podatke o postupcima povezanima s kaznenim djelima protiv okoliša, dobivene iz podataka koji već postoje na centraliziranoj ili decentraliziranoj razini unutar cijele države članice. Komisija bi trebala redovito ocjenjivati i objavljivati u izvješću rezultate svoje ocjene na temelju statističkih podataka koje dostavljaju države članice.

(67) Statistički podaci o kaznenim djelima protiv okoliša dostavljeni u skladu s ovom Direktivom trebali bi biti usporedivi među državama članicama i dobiveni na temelju zajedničkih minimalnih standarda. Radi osiguranja jedinstvenih uvjeta za provedbu ove Direktive Komisiji bi trebalo dodijeliti provedbene ovlasti u pogledu utvrđivanja standardnog formata za dostavu statističkih podataka. Te bi ovlasti trebalo izvršavati u skladu s Uredbom (EU) br. 182/2011 Europskog parlamenta i Vijeća ([16]).

(68) Standardni format za dostavu Komisiji statističkih podataka o vrstama i razinama sankcija u skladu s ovom Direktivom, uključujući informacije o povezanim kategorijama kaznenih djela, trebalo bi utvrditi u skladu s postupkom odbora predviđenim ovom Direktivom.

(69) U skladu s člancima 1. i 2. te člankom 4.a stavkom 1. Protokola br. 21 o stajalištu Ujedinjene Kraljevine i Irske s obzirom na područje slobode, sigurnosti i pravde, priloženog UEU-u i UFEU-u, i ne dovodeći u pitanje članak 4. navedenog protokola, Irska ne sudjeluje u donošenju ove Direktive te ona za nju nije obvezujuća niti se na nju primjenjuje.

(70) U skladu s člancima 1. i 2. Protokola br. 22 o stajalištu Danske, priloženog UEU-u i UFEU-u, Danska ne sudjeluje u donošenju ove Direktive te ona za nju nije obvezujuća niti se na nju primjenjuje.

(71) Cilj je ove Direktive izmijeniti i proširiti odredbe Direktive 2008/99/EZ. S obzirom na to da su izmjene koje treba provesti značajne po broju i prirodi, Direktivu 2008/99/EZ radi jasnoće bi trebalo u cijelosti zamijeniti u odnosu na države članice koje obvezuje ova Direktiva.

(72) Direktiva 2005/35/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ([17]) dopunjena je Direktivom 2009/123/EZ odredbama o kaznenim djelima i sankcijama za ispuštanja onečišćujućih tvari s brodova. Takva kaznena djela i sankcije trebali bi biti obuhvaćeni područjem primjene ove Direktive. Stoga bi za države članice koje ova Direktiva obvezuje trebalo zamijeniti Direktivu 2009/123/EZ. Tom se zamjenom ne bi trebala dovoditi u pitanje obveza tih država članica u pogledu datuma prenošenja te direktive u nacionalno pravo. U skladu s tim, kad je riječ o državama članicama koje obvezuje ova Direktiva, upućivanja na one odredbe Direktive 2005/35/EZ koje su dodane ili zamijenjene Direktivom 2009/123/EZ trebalo bi tumačiti kao upućivanja na ovu Direktivu. Države članice koje ova Direktiva ne obvezuje trebala bi i dalje obvezivati Direktiva 2005/35/EZ kako je izmijenjena Direktivom 2009/123/EZ.

([16]) Uredba (EU) br. 182/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. veljače 2011. o utvrđivanju pravila i općih načela u vezi s mehanizmima nadzora država članica nad izvršavanjem provedbenih ovlasti Komisije (SL L 55, 28.2.2011., str. 13.).

([17]) Direktiva 2005/35/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 7. rujna 2005. o onečišćenju s brodova i uvođenju sankcija, uključujući kaznene sankcije, za kažnjiva djela onečišćenja (SL L 255, 30.9.2005., str. 11.).

(73) S obzirom na to da ciljeve ove Direktive, odnosno predvidjeti zajedničke definicije kaznenih djela protiv okoliša te dostupnost učinkovitih, odvraćajućih i proporcionalnih kaznenih sankcija za teška kaznena djela, ne mogu dostatno ostvariti države članice, nego se, među ostalim, zbog prekogranične štete koju u okolišu može izazvati dotično nezakonito postupanje te zbog opsega i učinaka potrebnog odgovora oni na bolji način mogu ostvariti na razini Unije, Unija može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti utvrđenim u članku 5. UEU-a. U skladu s načelom proporcionalnosti utvrđenim u tom članku, ova Direktiva ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje tih ciljeva.

(74) Obvezama na temelju ove Direktive ne dovodi se u pitanje pravo Unije u području postupovnih prava u kaznenim postupcima te bi države članice trebale osigurati da se u cijelosti poštuju postupovna prava osumnjičenika ili okrivljenika u kaznenom postupku.

(75) Ovom se Direktivom poštuju temeljna prava i načela priznata posebno Poveljom, uključujući zaštitu osobnih podataka, slobodu izražavanja i informiranja, slobodu poduzetništva, pravo na djelotvoran pravni lijek i na pošteno suđenje, pretpostavku nedužnosti i pravo na obranu, načela zakonitosti i razmjernosti kaznenih djela i kazni te pravo da se ne bude dva puta suđen ili kažnjen za isto kazneno djelo. Ovom se Direktivom nastoji osigurati potpuno poštovanje tih prava i načela i trebalo bi je provesti u skladu time,

DONIJELI SU OVU DIREKTIVU:

Članak 1.

Predmet

Ovom se Direktivom utvrđuju minimalna pravila u pogledu definiranja kaznenih djela i sankcija kako bi se djelotvornije zaštitio okoliš, kao i u pogledu mjera za sprečavanje i suzbijanje kaznenih djela protiv okoliša te za djelotvornu provedbu prava Unije u području okoliša.

Članak 2.

Definicije

1. Pojmovi koji se upotrebljavaju u ovoj Direktivi za opisivanje postupanja iz članka 3. stavka 2. tumače se, ako je primjenjivo, u skladu s definicijama predviđenima u pravu Unije kako je navedeno u članku 3. stavku 1. točki (a).

2. Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

(a) „pravna osoba” znači svaki pravni subjekt koji ima takav status na temelju primjenjivog nacionalnog prava, osim državnih ili javnih tijela koja izvršavaju funkcije državne vlasti i javnih međunarodnih organizacija;

(b) „stanište unutar zaštićenog područja” znači svako stanište vrsta za koje je neko područje klasificirano kao posebno zaštićeno područje na temelju članka 4. stavka 1. ili 2. Direktive 2009/147/EZ ili svako prirodno stanište ili stanište vrsta za koje je neko područje određeno kao posebno područje očuvanja u skladu s člankom 4. stavkom 4. Direktive 92/43/EEZ ili za koje je neko područje navedeno na popisu područja od značaja za Zajednicu u skladu s člankom 4. stavkom 2. Direktive 92/43/EEZ;

(c) „ekosustav” dinamična cjelina zajednica biljaka, životinja, gljiva i mikroorganizama i njihova neživog okoliša koji međusobno djeluju kao funkcionalna jedinica te uključuje stanišne tipove, staništa vrsta i populacije vrsta.

Članak 3.

Kaznena djela

1. Države članice osiguravaju da postupanje navedeno u stavcima 2. i 3. ovog članka, ako je namjerno, te postupanje iz stavka 4. ovog članka, ako je počinjeno barem iz krajnje nepažnje, predstavlja kazneno djelo ako je to postupanje nezakonito.

Za potrebe ove Direktive postupanje je nezakonito ako se njime krši:

(a) pravo Unije kojim se doprinosi ostvarivanju jednog od ciljeva politike Unije u području okoliša kako su navedeni u članku 191. stavku 1. UFEU-a; ili

(b) zakon ili drugi propis države članice, ili odluka koju je donijelo nadležno tijelo države članice, kojom se provodi pravo Unije iz točke (a).

Takvo postupanje nezakonito je čak i ako se provodi na temelju odobrenja koje je izdalo nadležno tijelo države članice ako je takvo odobrenje dobiveno prijevarom ili korupcijom, iznudom ili prisilom, ili ako se takvim odobrenjem očito krše relevantni materijalnopravni zahtjevi.

2. Države članice osiguravaju da sljedeće postupanje predstavlja kazneno djelo ako je nezakonito i namjerno:

(a) ispuštanje, emisija ili uvođenje količine materijala ili tvari, energije ili ionizirajućeg zračenja u zrak, tlo ili vodu, što uzrokuje ili je vjerojatno da će uzrokovati smrt ili ozbiljnu ozljedu osobe ili znatnu štetu za kakvoću zraka, tla ili vode, ili znatnu štetu za ekosustav, životinje ili biljke;

(b) stavljanje na tržište, čime se krši zabrana ili drugi zahtjev čiji je cilj zaštita okoliša, proizvoda čija uporaba u većem opsegu, to jest uporaba proizvoda od strane nekoliko korisnika, bez obzira na njihov broj, dovodi do ispuštanja, emisije ili uvođenja količine materijala ili tvari, energije ili ionizirajućeg zračenja u zrak, tlo ili vodu te uzrokuje ili je vjerojatno da će uzrokovati smrt ili ozbiljnu ozljedu osobe ili znatnu štetu za kakvoću zraka, tla ili vode, ili znatnu štetu za ekosustav, životinje ili biljke;

(c) proizvodnja, stavljanje na tržište ili stavljanje na raspolaganje na tržištu, izvoz ili uporaba tvari pojedinačno, u smjesama ili proizvodima, uključujući njihovo ugrađivanje u proizvode ako takvo postupanje uzrokuje ili je vjerojatno da će uzrokovati smrt ili ozbiljnu ozljedu osobe, znatnu štetu za kakvoću zraka, tla ili vode, ili znatnu štetu za ekosustav, životinje ili biljke i:

i. ako je ograničeno u skladu s glavom VIII. Uredbe (EZ) br. 1907/2006 Europskog parlamenta i Vijeća ([18]) i Prilogom XVII. toj uredbi;

ii. ako je zabranjeno u skladu s glavom VII. Uredbe (EZ) br. 1907/2006;

iii. ako nije u skladu s Uredbom (EZ) br. 1107/2009 Europskog parlamenta i Vijeća ([19]);

iv. ako nije u skladu s Uredbom (EU) br. 528/2012 Europskog parlamenta i Vijeća ([20]);

v. ako nije u skladu s Uredbom (EZ) br. 1272/2008 Europskog parlamenta i Vijeća ([21]); ili

([18]) Uredba (EZ) br. 1907/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. prosinca 2006. o registraciji, evaluaciji, autorizaciji i ograničavanju kemikalija (REACH) i osnivanju Europske agencije za kemikalije te o izmjeni Direktive 1999/45/EZ i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EEZ) br. 793/93 i Uredbe Komisije (EZ) br. 1488/94 kao i Direktive Vijeća 76/769/EEZ i direktiva Komisije 91/155/EEZ, 93/67/EEZ, 93/105/EZ i 2000/21/EZ (SL L 396, 30.12.2006., str. 1.).

([19]) Uredba (EZ) br. 1107/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. listopada 2009. o stavljanju na tržište sredstava za zaštitu bilja i stavljanju izvan snage direktiva Vijeća 79/117/EEZ i 91/414/EEZ (SL L 309, 24.11.2009., str. 1.).

([20]) Uredba (EU) br. 528/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2012. o stavljanju na raspolaganje na tržištu i uporabi biocidnih proizvoda (SL L 167, 27.6.2012., str. 1.).

([21]) Uredba (EZ) br. 1272/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2008. o razvrstavanju, označivanju i pakiranju tvari i smjesa, o izmjeni i stavljanju izvan snage Direktive 67/548/EEZ i Direktive 1999/45/EZ i o izmjeni Uredbe (EZ) br. 1907/2006 (SL L 353, 31.12.2008., str. 1.).

vi. ako je zabranjeno je na temelju Priloga I. Uredbi (EU) 2019/1021 Europskog parlamenta i Vijeća ([22]);

(d) proizvodnja, uporaba, skladištenje, uvoz ili izvoz žive, živinih spojeva, smjesa žive i proizvoda kojima je dodana živa ako takvo postupanje nije u skladu sa zahtjevima utvrđenima u Uredbi (EU) 2017/852 Europskog parlamenta i Vijeća ([23]) te ako uzrokuje ili je vjerojatno da će uzrokovati smrt ili ozbiljnu ozljedu e osobe, znatnu štetu za kakvoću zraka, tla ili vode, ili znatnu štetu za ekosustav, životinje ili biljke;

(e) izvršenje projekata u smislu članka 1. stavka 2. točke (a), kako je navedeno u članku 4. stavcima 1. i 2., Direktive 2011/92/EU Europskog parlamenta i Vijeća ([24]), ako se takvo postupanje provodi bez odobrenja za provedbu projekta i uzrokuje ili je vjerojatno da će uzrokovati znatnu štetu za kakvoću zraka ili tla ili kakvoću ili stanje vode, ili znatnu štetu za ekosustav, životinje ili biljke;

(f) sakupljanje, prijevoz ili obrada otpada, nadzor nad takvim postupcima te kontrola lokacija zbrinjavanja, uključujući radnje koje poduzimaju trgovac ili posrednik ako se takvo postupanje:

i. odnosi na opasni otpad kako je definiran u članku 3. točki 2. Direktive 2008/98/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ([25]) i na količine takvog otpada veće od neznatne; ili

ii. odnosi na otpad koji nije onaj iz podtočke i. te koji uzrokuje ili je vjerojatno da će uzrokovati smrt ili ozbiljnu ozljedu osobe ili znatnu štetu za kakvoću zraka, tla ili vode, ili znatnu štetu za ekosustav, životinje ili biljke;

(g) otpremanje otpada u smislu članka 2. točke 26. Uredbe (EU) 2024/1157 Europskog parlamenta i Vijeća ([26]) ako se takvo postupanje odnosi na količinu veću od neznatne, bilo da je riječ o pojedinačnoj pošiljci bilo o više pošiljaka za koje se čini da su povezane;

(h) recikliranje brodova obuhvaćeno područjem primjene Uredbe (EU) br. 1257/2013 ako takvo postupanje nije u skladu sa zahtjevima iz članka 6. stavka 2. točke (a) te uredbe;

(i) ispuštanje onečišćujućih tvari s brodova koje je obuhvaćeno područjem primjene članka 3. Direktive 2005/35/EZ u bilo koje područje iz članka 3. stavka 1. te direktive, osim ako takvo ispuštanje s brodova zadovoljava uvjete za izuzetke utvrđene u članku 5. te direktive, koje uzrokuje ili je vjerojatno da će uzrokovati pogoršanje kakvoće vode ili štetu za morski okoliš;

([22]) Uredba (EU) 2019/1021 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o postojanim organskim onečišćujućim tvarima (SL L 169, 25.6.2019., str. 45.).

([23]) Uredba (EU) 2017/852 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. svibnja 2017. o živi i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1102/2008 (SL L 137, 24.5.2017., str. 1.).

([24]) Direktiva 2011/92/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o procjeni učinaka određenih javnih i privatnih projekata na okoliš (SL L 26, 28.1.2012., str. 1.).

([25]) Direktiva 2008/98/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 19. studenoga 2008. o otpadu i o stavljanju izvan snage određenih direktiva (SL L 312, 22.11.2008., str. 3.).

([26]) Uredba (EU) 2024/1157 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. travnja 2024. o otpremanju otpada, o izmjeni uredaba (EU) br. 1257/2013 i (EU) 2020/1056 i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1013/2006 (SL L, 2024/1157, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1157/oj).

(j) rad ili zatvaranje postrojenja u kojem se obavlja opasna djelatnost ili u kojem se skladište ili upotrebljavaju opasne tvari ili smjese, ako su takvo postupanje i takva opasna djelatnost, tvar ili smjesa obuhvaćeni područjem primjene Direktive 2012/18/EU Europskog parlamenta i Vijeća ([27]) ili Direktive 2010/75/EU Europskog parlamenta i Vijeća ([28]) te ako takvo postupanje uzrokuje ili je vjerojatno da će uzrokovati smrt ili ozbiljnu ozljedu osobe ili znatnu štetu za kakvoću zraka, tla ili vode, ili znatnu štetu za ekosustav, životinje ili biljke;

(k) izgradnja, rad i rastavljanje postrojenja, ako su takvo postupanje i takvo postrojenje obuhvaćeni područjem primjene Direktive 2013/30/EU Europskog parlamenta i Vijeća ([29]) i ako takvo postupanje uzrokuje ili je vjerojatno da će uzrokovati smrt ili ozbiljnu ozljedu osobe ili znatnu štetu za kakvoću zraka, tla ili vode, ili znatnu štetu za ekosustav, životinje ili biljke;

(l) izrada, proizvodnja, obrada, rukovanje, korištenje, držanje, skladištenje, prijevoz, uvoz, izvoz ili odlaganje radioaktivnih materijala ili radioaktivnih tvari ako su takvo postupanje i takvi materijali ili tvari obuhvaćeni područjem primjene direktiva Vijeća 2013/59/Euratom ([30]), 2014/87/Euratom ([31]) ili 2013/51/Euratom ([32]) i ako takvo postupanje uzrokuje ili je vjerojatno da će uzrokovati smrt ili ozbiljnu ozljedu osobe ili znatnu štetu za kakvoću zraka, tla ili vode, ili znatnu štetu za ekosustav, životinje ili biljke;

(m) zahvaćanje površinskih ili podzemnih voda u smislu Direktive 2000/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ([33]) ako takvo postupanje uzrokuje ili je vjerojatno da će uzrokovati znatnu štetu za ekološko stanje ili ekološki potencijal tijela površinskih voda ili količinsko stanje tijela podzemnih voda;

(n) ubijanje, uništavanje, uzimanje, posjedovanje, prodaja ili nuđenje na prodaju primjerka ili primjeraka vrsta divlje faune ili flore navedenih u Prilogu IV., ili u Prilogu V. ako vrste iz tog priloga podliježu istim mjerama kao onima donesenima za vrste iz Priloga IV., Direktivi Vijeća 92/43/EEZ ([34]) te primjerka ili primjeraka vrsta iz članka 1. Direktive 2009/147/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ([35]), osim ako se takvo postupanje odnosi na neznatnu količinu takvih primjeraka;

(o) trgovina primjerkom ili primjercima, ili dijelovima ili derivatima primjerka ili primjeraka, određene vrste divlje faune ili flore navedene u prilozima A i B Uredbi Vijeća (EZ) br. 338/97 ([36]) te uvoz primjerka ili primjeraka, ili dijelova ili derivata primjerka ili primjeraka, takve vrste navedene u Prilogu C toj uredbi, osim ako se takvo postupanje odnosi na neznatnu količinu takvih primjeraka;

([27]) Direktiva 2012/18/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o kontroli opasnosti od velikih nesreća koje uključuju opasne tvari, o izmjeni i kasnijem stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 96/82/EZ(SL L 197, 24.7.2012., str. 1.).

([28]) Direktiva 2010/75/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 24. studenoga 2010. o industrijskim emisijama (integrirano sprečavanje i kontrola onečišćenja) (SL L 334, 17.12.2010., str. 17.).

([29]) Direktiva 2013/30/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 12. lipnja 2013. o sigurnosti odobalnih naftnih i plinskih djelatnosti i o izmjeni Direktive 2004/35/EZ (SL L 178, 28.6.2013., str. 66.).

([30]) Direktiva Vijeća 2013/59/Euratom od 5. prosinca 2013. o osnovnim sigurnosnim standardima za zaštitu od opasnosti koje potječu od izloženosti ionizirajućem zračenju, i o stavljanju izvan snage direktiva 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom i 2003/122/Euratom (SL L 13, 17.1.2014., str. 1.).

([31]) Direktiva Vijeća 2014/87/Euratom od 8. srpnja 2014. o izmjeni Direktive 2009/71/Euratom o uspostavi okvira Zajednice za nuklearnu sigurnost nuklearnih postrojenja (SL L 219, 25.7.2014., str. 42.).

([32]) Direktiva Vijeća 2013/51/Euratom od 22. listopada 2013. o utvrđivanju zahtjeva za zaštitu zdravlja stanovništva od radioaktivnih tvari u vodi namijenjenoj za ljudsku potrošnju (SL L 296, 7.11.2013., str. 12.).

([33]) Direktiva 2000/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2000. o uspostavi okvira za djelovanje Zajednice u području vodne politike (SL L 327, 22.12.2000., str. 1.).

([34]) Direktiva Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore (SL L 206, 22.7.1992., str. 7.).

([35]) Direktiva 2009/147/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 30. studenoga 2009. o očuvanju divljih ptica (SL L 20, 26.1.2010., str. 7.).

([36]) Uredba Vijeća (EZ) br. 338/97 od 9. prosinca 1996. o zaštiti vrsta divlje faune i flore uređenjem trgovine njima (SL L 61, 3.3.1997., str. 1.).

(p) stavljanje na tržište Unije ili stavljanje na raspolaganje na tržištu Unije ili izvoz s tržišta Unije relevantne robe ili relevantnih proizvoda, čime se krši zabrana iz članka 3. Uredbe (EU) 2023/1115, osim ako se takvo postupanje odnosi na neznatnu količinu;

(q) svako postupanje koje uzrokuje pogoršanje staništa unutar zaštićenog područja, ili uznemiravanje životinjskih vrsta navedenih u točki (a) Priloga II. Direktivi 92/43/EEZ unutar zaštićenog područja, u smislu članka 6. stavka 2. te direktive, ako je takvo pogoršanje ili uznemiravanje značajno;

(r) unošenje na područje Unije, stavljanje na tržište, držanje, oplemenjivanje, prijevoz, uporaba, razmjena, dopuštanje razmnožavanja, uzgoj ili kultiviranje, puštanje u okoliš, ili širenje invazivnih stranih vrsta koje izazivaju zabrinutost u Uniji ako se takvim postupanjem krše:

i. ograničenja navedena u članku 7. stavku 1. Uredbe (EU) br. 1143/2014 Europskog parlamenta i Vijeća ([37]) te ako se njime uzrokuje ili je vjerojatno da će se uzrokovati smrt ili ozbiljna ozljeda osobe ili znatna šteta za kakvoću zraka, tla ili vode, ili znatna šteta za ekosustav, životinje ili biljke; ili

ii. uvjet iz dopuštenja izdanog u skladu s člankom 8. Uredbe (EU) br. 1143/2014 ili odobrenja dodijeljenog u skladu s člankom 9. te uredbe (EU) te ako se njime uzrokuje ili je vjerojatno da će se uzrokovati smrt ili ozbiljna ozljeda osobe ili znatna šteta za kakvoću zraka, tla ili vode, ili znatna šteta za ekosustav, životinje ili biljke;

(s) proizvodnja, stavljanje na tržište, uvoz, izvoz, uporaba ili ispuštanje tvari koje oštećuju ozonski sloj, pojedinačnih ili u mješavini, kako je navedeno u članku 2. točki (a) Uredbe (EU) 2024/590 Europskog parlamenta i Vijeća ([38]), ili proizvodnja, stavljanje na tržište, uvoz, izvoz ili uporaba proizvoda i opreme te njihovih dijelova koji sadržavaju tvari koje oštećuju ozonski sloj ili čije funkcioniranje ovisi o tim tvarima, kako je navedeno u članku 2. točki (b) te uredbe;

(t) proizvodnja, stavljanje na tržište, uvoz, izvoz, uporaba ili ispuštanje fluoriranih stakleničkih plinova, pojedinačnih ili u mješavini, kako je navedeno u članku 2. točki (a) Uredbe (EU) 2024/573 Europskog parlamenta i Vijeća ([39]), ili proizvodnja, stavljanje na tržište, uvoz, izvoz ili uporaba proizvoda i opreme te njihovih dijelova koji sadržavaju fluorirane stakleničke plinove ili čije funkcioniranje ovisi o tim plinovima, kako je navedeno u članku 2. točki (b) te uredbe, ili stavljanje u pogon takvih proizvoda i opreme.

3. Države članice osiguravaju da kaznena djela povezana s postupanjem navedenim u stavku 2. predstavljaju kvalificirana kaznena djela ako takvo postupanje uzrokuje:

(a) uništenje ili raširenu i znatnu štetu, koja je ili nepovratna ili dugotrajna, za ekosustav znatne veličine ili znatne okolišne vrijednosti ili za stanište unutar zaštićenog područja; ili

(b) raširenu i znatnu štetu, koja je ili nepovratna ili dugotrajna, za kakvoću zraka, tla ili vode.

4. Države članice osiguravaju da postupanje navedeno u stavku 2. točkama od (a) do (d), točkama (f) i (g), točkama od (i) do (q), točki (r) podtočki ii. te točkama (s) i (t) predstavlja kazneno djelo ako je to postupanje nezakonito i počinjeno barem iz krajnje nepažnje.

([37]) Uredba (EU) br. 1143/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2014. o sprječavanju i upravljanju unošenja i širenja invazivnih stranih vrsta (SL L 317, 4.11.2014., str. 35.).

([38]) Uredba (EU) 2024/590 Europskog parlamenta i Vijeća od 7. veljače 2024. o tvarima koje oštećuju ozonski sloj i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1005/2009 (SL L, 2024/590, 20.2.2024., http://data.europa.eu/eli/reg/2024/590/oj).

([39]) Uredba (EU) 2024/573 Europskog parlamenta i Vijeća od 7. veljače 2024. o fluoriranim stakleničkim plinovima, izmjeni Direktive (EU) 2019/1937 i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 517/2014 (SL L, 2024/573, 20.2.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/573/oj).

5. Uz kaznena djela povezana s postupanjem navedenim u stavku 2. države članice mogu, u skladu sa svojim nacionalnim pravom, predvidjeti dodatna kaznena djela radi zaštite okoliša.

6. Države članice osiguravaju da se, pri procjeni toga jesu li šteta ili vjerojatna šteta znatne, u pogledu postupanja navedenog u stavku 2. točkama od (a) do (e), točki (f) podtočki ii., točkama od (j) do (m) i točki (r), prema potrebi uzima u obzir jedan ili više sljedećih elemenata:

(a) početno stanje zahvaćenog okoliša;

(b) je li šteta dugotrajna, srednjoročna ili kratkoročna;

(c) opseg štete;

(d) reverzibilnost štete.

7. Države članice osiguravaju da se, pri procjeni toga je li vjerojatno da će postupanje navedeno u stavku 2. točkama od (a) do (e), točki (f) podtočki ii., točkama od i. do (m) i točki (r), uzrokovati štetu za kakvoću zraka ili tla ili kakvoću ili stanje vode, ili za ekosustav, životinje ili biljke, prema potrebi uzima u obzir jedan ili više sljedećih elemenata:

(a) odnosi li se postupanje na aktivnost koja se smatra rizičnom ili opasnom za okoliš ili zdravlje ljudi i zahtijeva li odobrenje koje nije dobiveno ili se nije poštovalo;

(b) u kojoj su mjeri prekoračeni regulatorni prag, vrijednost ili drugi obvezni parametar utvrđeni u pravu Unije ili nacionalnom pravu iz stavka 1. drugog podstavka točaka (a) i (b), ili u odobrenju izdanom za relevantnu aktivnost;

(c) jesu li materijal ili tvar klasificirani kao opasni ili su na drugi način navedeni kao štetni za okoliš ili ljudsko zdravlje.

8. Države članice osiguravaju da se, pri procjeni toga je li količina neznatna ili je veća od neznatne za potrebe stavka 2. točke (f) podtočke i. te točaka (g), (n), (o) i (p), prema potrebi uzima u obzir jedan ili više sljedećih elemenata:

(a) broj dotičnih predmeta;

(b) u kojoj su mjeri prekoračeni regulatorni prag, vrijednost ili drugi obvezni parametar utvrđeni u pravu Unije ili nacionalnom pravu iz stavka 1. drugog podstavka točaka (a) i (b);

(c) stanje očuvanosti dotičnih životinjskih ili biljnih vrsta;

(d) trošak obnove okoliša, ako procjena tog troška izvediva.

Članak 4.

Poticanje, pomaganje i pokušaj

1. Države članice osiguravaju da su poticanje i pomaganje u počinjenju kaznenog djela obuhvaćenog člankom 3. stavcima 2. i 3. kažnjivi kao kazneno djelo.

2. Države članice osiguravaju da je pokušaj počinjenja kaznenog djela obuhvaćenog člankom 3. stavkom 2. točkama od (a) do (d), točkama (f) i (g), točkama od (i) do (m) te točkama (o), (p), (r), (s) i (t), kažnjiv kao kazneno djelo.

Članak 5.

Sankcije za fizičke osobe

1. Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da su kaznena djela iz članaka 3. i 4. kažnjiva učinkovitim, proporcionalnim i odvraćajućim kaznenim sankcijama.

2. Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da su:

(a) kaznena djela obuhvaćena člankom 3. stavkom 2. točkama od (a) do (d) te točkama (f), (j), (k), (l) i (r) kažnjiva kaznom zatvora u maksimalnom trajanju od najmanje deset godina ako uzrokuju smrt osobe;

(b) kaznena djela obuhvaćena člankom 3. stavkom 3. kažnjiva kaznom zatvora u maksimalnom trajanju od najmanje osam godina;

(c) kaznena djela obuhvaćena člankom 3. stavkom 4., ako se u tom stavku upućuje na članak 3. stavak 2. točke od (a) do (d) te točke (f), (j), (k) i (l), kažnjiva kaznom zatvora u maksimalnom trajanju od najmanje pet godina ako uzrokuju smrt osobe;

(d) kaznena djela obuhvaćena člankom 3. stavkom 2. točkama od (a) do (l) te točkama (p), (s) i (t) kažnjiva kaznom zatvora u maksimalnom trajanju od najmanje pet godina;

(e) kaznena djela obuhvaćena člankom 3. stavkom 2. točkama (m), (n), (o), (q) i (r) kažnjiva kaznom zatvora u maksimalnom trajanju od najmanje tri godine.

3. Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da fizičke osobe koje su počinile kaznena djela iz članaka 3. i 4. mogu podlijegati dodatnim kaznenim ili nekaznenim sankcijama ili mjerama koje mogu uključivati sljedeće:

(a) obvezu da se:

i. okoliš obnovi u određenom roku ako je šteta reverzibilna; ili

ii. plati naknada za štetu nanesenu okolišu ako je šteta nepovratna ili ako počinitelj nije u mogućnosti provesti takvu obnovu.

(b) novčane kazne razmjerne težini postupanja i pojedinačnim, financijskim i drugim okolnostima dotične fizičke osobe i koje se, prema potrebi, utvrđuju uzimajući u obzir težinu i trajanje štete nanesene okolišu i financijsku korist ostvarenu kaznenim djelom;

(c) isključenje iz pristupa javnom financiranju, uključujući postupke javnog nadmetanja, bespovratna sredstva, koncesije i dozvole;

(d) zabranu držanja, unutar pravne osobe, rukovodećeg položaja koji je iste vrste kao onaj koji je upotrijebljen za počinjenje kaznenog djela;

(e) oduzimanje dozvola i odobrenja za obavljanje djelatnosti koje su dovele do relevantnog kaznenog djela;

(f) privremene zabrane kandidiranja za javne dužnosti;

(g) ako postoji javni interes, nakon ocjene pojedinačnog slučaja, objavljivanje cjelokupne sudske odluke, ili njezina dijela, koja se odnosi na počinjeno kazneno djelo i izrečene sankcije ili mjere, te koja može uključivati osobne podatke osuđenih osoba samo u propisno opravdanim iznimnim slučajevima.

Članak 6.

Odgovornost pravnih osoba

1. Države članice osiguravaju da se pravne osobe može smatrati odgovornima za kaznena djela iz članaka 3. i 4. ako je takva kaznena djela u korist tih pravnih osoba počinila bilo koja osoba koja ima rukovodeći položaj u dotičnoj pravnoj osobi, bilo da je djelovala samostalno ili kao član tijela te pravne osobe, na temelju:

(a) ovlasti za zastupanje pravne osobe;

(b) ovlasti za donošenje odluka u ime pravne osobe; ili

(c) ovlasti za provođenje kontrole u okviru pravne osobe.

2. Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da se pravne osobe može smatrati odgovornima ako se neprovođenjem nadzora ili kontrole od strane osobe iz stavka 1. osobi u nadležnosti te pravne osobe omogućilo počinjenje kaznenog djela iz članaka 3. i 4. u korist te pravne osobe.

3. Odgovornost pravnih osoba na temelju stavaka 1. i 2. ovog članka ne sprečava kazneni postupak protiv fizičkih osoba koje su počinitelji, poticatelji ili pomagači u kaznenim djelima iz članaka 3. i 4.

Članak 7.

Sankcije za pravne osobe

1. Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da se pravna osoba koja se smatra odgovornom na temelju članka 6. stavka 1. ili 2. može kazniti učinkovitim, proporcionalnim i odvraćajućim kaznenim ili nekaznenim sankcijama ili mjerama.

2. Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da sankcije ili mjere za pravne osobe koje se smatraju odgovornima na temelju članka 6. stavka 1. ili 2. za kaznena djela iz članaka 3. i 4. uključuju kaznene ili nekaznene novčane kazne te mogu uključivati druge kaznene ili nekaznene sankcije ili mjere kao što su sljedeće:

(a) obveza da se:

i. okoliš obnovi u određenom roku ako je šteta reverzibilna; ili

ii. plati naknada za štetu nanesenu okolišu ako je šteta nepovratna ili ako počinitelj nije u mogućnosti provesti takvu obnovu;

(b) ukidanje prava na javne naknade ili pomoć;

(c) isključenje iz pristupa javnom financiranju, uključujući postupke javnog nadmetanja, bespovratna sredstva, koncesije i dozvole;

(d) privremena ili trajna zabrana obavljanja poslovne djelatnosti;

(e) oduzimanje dozvola i odobrenja za obavljanje djelatnosti koje su dovele do relevantnog kaznenog djela;

(f) određivanje sudskog nadzora;

(g) sudski nalog za likvidaciju;

(h) zatvaranje objekata koji su upotrijebljeni za počinjenje kaznenog djela;

(i) obveza uspostave programa dužne pažnje za poboljšanje usklađenosti sa standardima zaštite okoliša;

(j) ako postoji javni interes, objavljivanje cjelokupne sudske odluke, ili njezina dijela, koja se odnosi na počinjeno kazneno djelo i izrečene sankcije ili mjere, ne dovodeći u pitanje pravila o privatnosti i zaštiti osobnih podataka.

3. Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da su, barem za pravne osobe koje se smatraju odgovornima na temelju članka 6. stavka 1., kaznena djela obuhvaćena člankom 3. stavkom 2. kažnjiva kaznenim ili nekaznenim novčanim kaznama čiji je iznos razmjeran težini postupanja te pojedinačnim, financijskim i drugim okolnostima dotične pravne osobe. Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da najviša razina takvih novčanih kazni nije manja od:

(a) za kaznena djela obuhvaćena člankom 3. stavkom 2. točkama od (a) do (l) te točkama (p), (s) i (t):

i. 5 % ukupnog svjetskog prihoda pravne osobe u poslovnoj godini koja prethodi godini u kojoj je počinjeno kazneno djelo ili u poslovnoj godini koja prethodi odluci o izricanju novčane kazne; ili

ii. iznosa koji odgovara iznosu od 40 000 000 EUR;

(b) za kaznena djela obuhvaćena člankom 3. stavkom 2. točkama (m), (n), (o), (q) i (r):

i. 3 % ukupnog svjetskog prihoda pravne osobe u poslovnoj godini koja prethodi godini u kojoj je počinjeno kazneno djelo ili u poslovnoj godini koja prethodi odluci o izricanju novčane kazne, ili

ii. iznosa koji odgovara iznosu od 24 000 000 EUR.

Države članice mogu utvrditi pravila za slučajeve u kojima nije moguće odrediti iznos novčane kazne na temelju ukupnog svjetskog prihoda pravne osobe u poslovnoj godini koja prethodi godini u kojoj je počinjeno kazneno djelo ili u poslovnoj godini koja prethodi odluci o izricanju novčane kazne.

4. Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da se pravne osobe koje se smatraju odgovornima na temelju članka 6. za kazneno djelo obuhvaćeno člankom 3. stavkom 3. mogu kazniti strožim kaznenim ili nekaznenim sankcijama ili mjerama od onih primjenjivih na kaznena djela obuhvaćena člankom 3. stavkom 2.

Članak 8.

Otegotne okolnosti

U mjeri u kojoj sljedeće okolnosti nisu dio sastavnih elemenata kaznenih djela iz članka 3., države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da se u odnosu na relevantna kaznena djela iz članaka 3. i 4. jedna ili više sljedećih okolnosti mogu, u skladu s nacionalnim pravom, smatrati otegotnom okolnošću:

(a) kazneno djelo uzrokovalo je uništenje ili nepovratnu ili dugotrajnu znatnu štetu ekosustavu;

(b) kazneno djelo počinjeno je u okviru zločinačke organizacije u smislu Okvirne odluke Vijeća 2008/841/PUP ([40]);

(c) kazneno djelo uključivalo je uporabu lažnih ili krivotvorenih isprava od strane počinitelja;

(d) kazneno djelo počinio je javni službenik pri obavljanju svojih dužnosti;

(e) počinitelj je prethodno bio osuđen pravomoćnom presudom za kaznena djela iste naravi kao ona iz članka 3. ili 4.;

(f) kaznenim djelom ostvarena je znatna financijska korist ili se to očekivalo, ili su izbjegnuti znatni troškovi, izravno ili neizravno, u mjeri u kojoj se takva korist ili takvi troškovi mogu utvrditi;

(g) počinitelj je uništio dokaze ili zastrašivao svjedoke ili podnositelje pritužbi;

([40]) Okvirna odluka Vijeća 2008/841/PUP od 24. listopada 2008. o borbi protiv organiziranog kriminala (SL L 300, 11.11.2008., str. 42.).

(h) kazneno djelo počinjeno je unutar područja klasificiranog kao posebno zaštićeno područje na temelju članka 4. stavka 1. ili 2. Direktive 2009/147/EZ, ili područja određenog kao posebno područje očuvanja u skladu s člankom 4. stavkom 4. Direktive 92/43/EEZ ili područja navedenog na popisu područja od značaja za Zajednicu u skladu s člankom 4. stavkom 2. Direktive 92/43/EEZ.

Otegotna okolnost iz točke (a) ovog članka ne primjenjuje se na kaznena djela obuhvaćena člankom 3. stavkom 3.

Članak 9.

Olakotne okolnosti

Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da se u pogledu relevantnih kaznenih djela iz članaka 3. i 4., jedna ili više sljedećih okolnosti mogu, u skladu s nacionalnim pravom, smatrati olakotnom okolnošću:

(a) počinitelj je obnovom vratio okoliš u prijašnje stanje, ako takva obnova nije obveza na temelju Direktive 2004/35/EZ, ili je, prije početka kaznene istrage, poduzeo korake kako bi se učinak i opseg štete sveli na najmanju moguću mjeru ili je nadoknadio štetu;

(b) počinitelj je upravnim ili pravosudnim tijelima pružio informacije koje inače ne bi mogli dobiti, pomažući im da:

i. identificiraju ili privedu pravdi druge počinitelje;

ii. pronađu dokaze.

Članak 10.

Zamrzavanje i oduzimanje

Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi omogućile pronalaženje, identificiranje, zamrzavanje i oduzimanje predmeta i imovinske koristi ostvarenih kaznenim djelima iz članaka 3. i 4.

Države članice koje obvezuje Direktiva 2014/42/EU Europskog parlamenta i Vijeća ([41]) mjere iz prvog stavka poduzimaju u skladu s tom direktivom.

Članak 11.

Rokovi zastare

1. Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi predvidjele rok zastare kojim se omogućuju istraga, kazneni progon, sudski postupak i donošenje presude za kaznena djela iz članaka 3. i 4. tijekom dovoljno dugog razdoblja nakon počinjenja tih kaznenih djela, s ciljem djelotvornog postupanja spram tih kaznenih djela.

Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi predvidjele rok zastare kojim se omogućuje izvršenje sankcija izrečenih nakon pravomoćne osuđujuće presude za kaznena djela iz članaka 3. i 4. tijekom dovoljno dugog razdoblja nakon te osuđujuće presude.

2. Rok zastare iz stavka 1. prvog podstavka jest sljedeći:

(a) najmanje deset godina od počinjenja kaznenog djela kažnjivog kaznom zatvora u maksimalnom trajanju od najmanje deset godina;

(b) najmanje pet godina od počinjenja kaznenog djela kažnjivog kaznom zatvora u maksimalnom trajanju od najmanje pet godina;

([41]) Direktiva 2014/42/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 3. travnja 2014. o zamrzavanju i oduzimanju predmeta i imovinske koristi ostvarene kaznenim djelima u Europskoj uniji (SL L 127, 29.4.2014., str. 39.).

(c) najmanje tri godine od počinjenja kaznenog djela kažnjivog kaznom zatvora u maksimalnom trajanju od najmanje tri godine.

3. Rok zastare iz stavka 1. drugog podstavka jest sljedeći:

(a) najmanje deset godina od datuma pravomoćne osuđujuće presude u sljedećim slučajevima:

i. kazna zatvora u trajanju duljem od pet godina; ili umjesto toga;

ii. kazna zatvora za kazneno djelo kažnjivo kaznom zatvora u maksimalnom trajanju od najmanje deset godina;

(b) najmanje pet godina od datuma pravomoćne osuđujuće presude u sljedećim slučajevima:

i. kazna zatvora u trajanju duljem od godine dana; ili umjesto toga;

ii. kazna zatvora za kazneno djelo kažnjivo kaznom zatvora u maksimalnom trajanju od najmanje pet godina; i

(c) najmanje tri godine od datuma pravomoćne osuđujuće presude u sljedećim slučajevima:

i. kazna zatvora u trajanju do godinu dana; ili umjesto toga;

ii. kazna zatvora za kazneno djelo kažnjivo kaznom zatvora u maksimalnom trajanju od najmanje tri godine.

4. Odstupajući od stavaka 2. i 3., države članice mogu odrediti rok zastare kraći od deset godina, ali ne kraći od pet godina, pod uvjetom da je moguć prekid ili suspenzija takvog roka zastare u slučaju točno određenih akata.

Članak 12.

Nadležnost

1. Svaka država članica poduzima potrebne mjere kako bi utvrdila svoju nadležnost za kaznena djela iz članaka 3. i 4. ako je:

(a) kazneno djelo u cijelosti ili djelomično počinjeno na njezinu državnom području;

(b) kazneno djelo počinjeno na brodu ili u zrakoplovu koji je registriran u dotičnoj državi članici ili koji je pod njezinom zastavom;

(c) šteta koja je jedan od sastavnih elemenata kaznenog djela nastala na njezinu državnom području; ili

(d) počinitelj njezin državljanin.

2. Država članica obavješćuje Komisiju ako odluči proširiti svoju nadležnost nad jednim kaznenim djelom ili više njih iz članaka 3. i 4. koja su počinjena izvan njezina državnog područja ako:

(a) počinitelj ima uobičajeno boravište na njezinu državnom području;

(b) kazneno djelo počinjeno je u korist pravne osobe s poslovnim nastanom na njezinu državnom području;

(c) kazneno djelo počinjeno je protiv njezinog državljanina ili osobe koja ima uobičajeno boravište na njezinu državnom području; ili

(d) kazneno djelo stvorilo je ozbiljan rizik za okoliš na njezinu državnom području.

Ako je kazneno djelo iz članaka 3. i 4. obuhvaćeno nadležnošću više od jedne države članice, te države članice surađuju kako bi utvrdile koja država članica treba provesti kazneni postupak. Predmet se prema potrebi i u skladu s člankom 12. stavkom 2. Okvirne odluke Vijeća 2009/948/PUP ([42]) upućuje Eurojustu.

3. U slučajevima iz stavka 1. točaka (c) i (d) države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da izvršavanje njihove nadležnosti ne podliježe uvjetu da se kazneni progon može pokrenuti samo nakon prijave iz države mjesta počinjenja kaznenog djela.

Članak 13.

Istražni alati

Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da su učinkoviti i proporcionalni istražni alati dostupni za istragu ili kazneni progon kaznenih djela iz članaka 3. i 4. Prema potrebi, ti alati uključuju posebne istražne alate, poput onih koji se upotrebljavaju u suzbijanju organiziranog kriminala ili u drugim slučajevima teških kaznenih djela.

Članak 14.

Zaštita osoba koje prijavljuju kaznena djela protiv okoliša ili pomažu u istrazi takvih kaznenih djela

Ne dovodeći u pitanje Direktivu (EU) 2019/1937, države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da sve osobe koje prijavljuju kaznena djela iz članka 3. i 4. ove Direktive, pružaju dokaze ili na drugi način surađuju s nadležnim tijelima, imaju pristup mjerama potpore i pomoći u okviru kaznenog postupka, u skladu s nacionalnim pravom.

Članak 15.

Objava informacija od javnog interesa i pristup pravosuđu za zainteresiranu javnost

Države članice osiguravaju da osobe na koje utječu ili za koje je vjerojatno da će njih utjecati kaznena djela iz članka 3. i 4. ove Direktive te osobe koje imaju dovoljan interes ili koje tvrde da im je povrijeđeno pravo, kao i nevladine organizacije koje promiču zaštitu okoliša i ispunjavaju zahtjeve u skladu s nacionalnim pravom, imaju odgovarajuća postupovna prava u postupcima koji se odnose na ta kaznena djela, ako takva postupovna prava za zainteresiranu javnost postoje u državi članici u postupcima koji se odnose na druga kaznena djela, primjerice u svojstvu oštećenika. U takvim slučajevima države članice također osiguravaju, u skladu sa svojim nacionalnim pravom, da se informacije o tijeku postupka dijele sa zainteresiranom javnosti, ako se to čini u postupcima koji se odnose na druga kaznena djela.

Članak 16.

Sprečavanje

Države članice poduzimaju odgovarajuće mjere, kao što su kampanje informiranja i podizanja razine svijesti usmjerene na relevantne dionike iz javnog i privatnog sektora, te istraživački i obrazovni programi kojima se nastoje smanjiti broj kaznenih djela protiv okoliša i rizik od kaznenih djela protiv okoliša. Ako je to primjereno, države članice djeluju u suradnji s takvim dionicima.

Članak 17.

Resursi

Države članice osiguravaju da nacionalna tijela koja otkrivaju, istražuju i kazneno gone kaznena djela protiv okoliša ili donose presude o njima imaju dostatan broj kvalificiranog osoblja i dovoljne financijske, tehničke i tehnološke resursa za djelotvorno obavljanje svojih funkcija povezanih s provedbom ove Direktive. Države članice, uzimajući u obzir ustavnu tradiciju i strukturu svojeg pravnog sustava te ostale nacionalne okolnosti, ocjenjuju potrebu za povećanjem razine specijalizacije tih tijela u području kaznenog prava u području okoliša, u skladu s nacionalnim pravom.

([42]) Okvirna odluka Vijeća 2009/948/PUP od 30. studenoga 2009. o sprečavanju i rješavanju sporova o izvršavanju nadležnosti u kaznenim postupcima (SL L 328, 15.12.2009., str. 42.).

Članak 18.

Osposobljavanje

Ne dovodeći u pitanje neovisnost pravosuđa i razlike u organizaciji pravosuđa širom Unije, države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi se osiguralo specijalizirano redovno osposobljavanje sudaca, tužitelja, policije i osoblja u pravosuđu te osoblja u nadležnim tijelima koje je uključeno u kaznene postupke i istrage, u pogledu ciljeva ove Direktive, a koje je primjereno funkcijama takvih sudaca, tužitelja, policije, osoblja u pravosuđu te osoblja u nadležnim tijelima.

Članak 19.

Koordinacija i suradnja među nadležnim tijelima unutar države članice

Države članice poduzimaju potrebne mjere za uspostavu odgovarajućih mehanizama za koordinaciju i suradnju na strateškoj i operativnoj razini među svim svojim nadležnim tijelima uključenima u sprečavanje kaznenih djela protiv okoliša i borbu protiv njih. Takvi mehanizmi usmjereni su barem na:

(a) osiguravanje zajedničkih prioriteta i zajedničkog poimanja odnosa između kaznenopravnog i upravnopravnog izvršavanja;

(b) razmjenu informacija u strateške i operativne svrhe, u okviru ograničenja utvrđenih u primjenjivom pravu Unije i nacionalnom pravu;

(c) savjetovanja u pojedinačnim istragama, u okviru ograničenja utvrđenih u primjenjivom pravu Unije i nacionalnom pravu;

(d) razmjenu najbolje prakse;

(e) pružanje pomoći europskim mrežama stručnjaka koji se bave pitanjima relevantnima za suzbijanje kaznenih djela protiv okoliša i povezanih kršenja.

Mehanizmi utvrđeni u prvom stavku mogu biti u obliku specijaliziranih koordinacijskih tijela, memoranduma o razumijevanju između nadležnih tijela, nacionalnih mreža za izvršavanje zakonodavstva i zajedničkih aktivnosti osposobljavanja.

Članak 20.

Suradnja između država članica i Komisije, te tijela, ureda ili agencija Unije

Ako se sumnja da su kaznena djela protiv okoliša prekogranične prirode, nadležna tijela dotičnih država članica razmatraju upućivanje informacija povezanih s tim kaznenim djelima odgovarajućim nadležnim tijelima.

Ne dovodeći u pitanje pravila o prekograničnoj suradnji i uzajamnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima, države članice, Eurojust, Europol, Ured europskog javnog tužitelja, Europski ured za borbu protiv prijevara i Komisija, u skladu sa svojim nadležnostima, surađuju u suzbijanju kaznenih djela iz članaka 3. i 4. U tom cilju Eurojust, prema potrebi, pruža tehničku i operativnu pomoć koju nadležna nacionalna tijela trebaju radi olakšavanja koordinacije njihovih istraga. Komisija može, prema potrebi, pružiti pomoć.

Članak 21.

Nacionalna strategija

1. Države članice uspostavljaju i objavljuju nacionalnu strategiju za suzbijanje kaznenih djela protiv okoliša do 21. svibnja 2027.

Države članice poduzimaju mjere za provedbu svoje nacionalne strategije bez nepotrebne odgode. Nacionalna strategija odnosi se barem na sljedeće:

(a) ciljeve i prioritete nacionalne politike u području kaznenih djela protiv okoliša, među ostalim u prekograničnim slučajevima, te aranžmane za redovnu evaluaciju njihovog ostvarenja;

(b) uloge i odgovornosti svih nadležnih tijela uključenih u suzbijanje kaznenih djela protiv okoliša, među ostalim u pogledu koordinacije i suradnje među nacionalnim nadležnim tijelima kao i s nadležnim tijelima Unije te u pogledu pružanja pomoći europskim mrežama koje rade na pitanjima koja su izravno relevantna za suzbijanje tih kaznenih djela, među ostalim u prekograničnim slučajevima;

(c) način na koji će se podupirati specijalizacija stručnjaka za izvršavanje zakonodavstva, procjenu resursa dodijeljenih za suzbijanje kaznenih djela protiv okoliša i evaluaciju budućih potreba u tom pogledu.

2. Države članice osiguravaju da se njihova nacionalna strategija preispituje i ažurira u pravilnim vremenskim razmacima koji nisu dulji od pet godina, na temelju pristupa koji se temelji na analizi rizika, kako bi se uzela u obzir relevantna kretanja i trendovi te s njima povezane prijetnje u pogledu kaznenih djela protiv okoliša.

Članak 22.

Statistički podaci

1. Države članice osiguravaju da je uspostavljen sustav za bilježenje, izradu i dostavljanje anonimiziranih statističkih podataka o fazama prijavljivanja, istrage i sudskog postupka u odnosu na kaznena djela iz članaka 3. i 4. kako bi se pratila djelotvornost njihovih mjera u borbi protiv kaznenih djela protiv okoliša.

2. Statistički podaci iz stavka 1. obuhvaćaju barem postojeće podatke o:

(a) broju kaznenih djela koja su države članice evidentirale i za koja su donijele presudu;

(b) broju odbačenih sudskih predmeta, među ostalim na temelju isteka roka zastare za dotično kazneno djelo;

(c) broju fizičkih osoba koje su:

i. kazneno gonjene;

ii. osuđene;

(d) broju pravnih osoba koje su:

i. kazneno gonjene;

ii. osuđene ili novčano kažnjene;

(e) vrstama i razinama izrečenih sankcija.

3. Države članice osiguravaju da se najmanje svake tri godine objavi konsolidirani pregled njihovih statistika.

4. Države članice svake godine Komisiji dostavljaju statističke podatke iz stavka 2. ovog članka u standardnom formatu iz članka 23.

5. Komisija barem svake tri godine objavljuje izvješće na temelju statističkih podataka koje dostavljaju države članice. Izvješće se prvi put objavljuje tri godine nakon utvrđivanja standardnog formata iz članka 23.

Članak 23.

Provedbene ovlasti

1. Komisija do 21. svibnja 2027. provedbenim aktima utvrđuje standardni, lako dostupni i usporedivi format za dostavu statističkih podataka iz članka 22. stavka 4. Ti se provedbeni akti donose u skladu s postupkom ispitivanja iz članka 24. stavka 2.

2. Standardni format za dostavu statističkih podataka sastoji se od sljedećih elemenata:

(a) klasifikacije kaznenih djela protiv okoliša;

(b) jedinica brojenja;

(c) formata za izvješćivanje.

Osigurava se zajedničko poimanje elemenata iz prvog podstavka.

Članak 24.

Postupak odbora

1. Komisiji pomaže odbor. Navedeni odbor je odbor u smislu Uredbe (EU) br. 182/2011.

2. Pri upućivanju na ovaj stavak primjenjuje se članak 5. Uredbe (EU) br. 182/2011.

3. Ako odbor ne da mišljenje, Komisija ne donosi nacrt provedbenog akta i primjenjuje se članak 5. stavak 4. treći podstavak Uredbe (EU) br. 182/2011.

Članak 25.

Evaluacija, izvješćivanje i preispitivanje

1. Komisija do 21. svibnja 2028. Europskom parlamentu i Vijeću podnosi izvješće u kojem se procjenjuje u kojoj su mjeri države članice poduzele potrebne mjere za usklađivanje s ovom Direktivom. Države članice Komisiji pružaju potrebne informacije za pripremu tog izvješća.

2. Komisija do 21. svibnja 2031. provodi evaluaciju učinka ove Direktive u kojoj se razmatra je li potrebno ažurirati popis kaznenih djela protiv okoliša iz članaka 3. i 4. te podnosi izvješće Europskom parlamentu i Vijeću. Države članice Komisiji pružaju potrebne informacije za pripremu tog izvješća, uključujući sažetak o provedbi ove Direktive i mjerama poduzetima u skladu s člancima od 16. do 21. i statističke podatke, s posebnim naglaskom na prekograničnoj suradnji. Prema potrebi tom se izvješću prilaže zakonodavni prijedlog.

3. Komisija redovito razmatra postoji li potreba za izmjenom kaznenih djela obuhvaćenih člankom 3. stavkom 2.

Članak 26.

Zamjena Direktive 2008/99/EZ

Direktiva 2008/99/EZ zamjenjuje se u odnosu na države članice koje obvezuje ova Direktiva, ne dovodeći u pitanje obveze tih država članica u pogledu roka za prenošenje te direktive u nacionalno pravo. U odnosu na države članice koje obvezuje ova Direktiva, upućivanja na Direktivu 2008/99/EZ smatraju se upućivanjima na ovu Direktivu. Kad je riječ o državama članicama koje ne obvezuje ova Direktiva, njih i dalje obvezuje Direktiva 2008/99/EZ.

Članak 27.

Zamjena Direktive 2009/123/EZ

Direktiva 2009/123/EZ zamjenjuje se u odnosu na države članice koje obvezuje ova Direktiva, ne dovodeći u pitanje obveze tih država članica u pogledu roka za prenošenje te direktive.

U odnosu na države članice koje obvezuje ova Direktiva, upućivanja na odredbe Direktive 2005/35/EZ koje su dodane ili zamijenjene Direktivom 2009/123/EZ smatraju se upućivanjima na ovu Direktivu.

Države članice koje ne obvezuje ova Direktiva i dalje obvezuje Direktiva 2005/35/EZ kako je izmijenjena Direktivom 2009/123/EZ.

Članak 28.

Prenošenje

1. Države članice stavljaju na snagu zakone i druge propise koji su potrebni radi usklađivanja s ovom Direktivom do 21. svibnja 2026. One o tome odmah obavješćuju Komisiju.

Kada države članice donose te mjere, one sadržavaju upućivanje na ovu Direktivu ili se na nju upućuje prilikom njihove službene objave. Načine tog upućivanja određuju države članice.

2. Države članice Komisiji dostavljaju tekst glavnih mjera nacionalnog prava koje donesu u području na koje se odnosi ova Direktiva.

Članak 29.

Stupanje na snagu

Ova Direktiva stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Članak 30.

Adresati

Ova je Direktiva upućena državama članicama u skladu s Ugovorima.

Sastavljeno u Bruxellesu 11. travnja 2024.

Za Europski parlament	*Za Vijeće*
Predsjednica	*Predsjednica*
R. METSOLA	H. LAHBIB